

DEPARTAMENTO DE LENGUA CASTELLANA Y LITERATURA

PROGRAMACIÓN DE BACHILLERATO

CURSO 2022-2023

Centro de Adultos EPAPU Río Lézrez

ÍNDICE

Introducción y contextualización	3
Objetivos de etapa	7
Contribución de la materia a la adquisición de las competencias clave	8
Objetivos generales de la materia.....	12
Indicadores de logro para evaluar el proceso de la enseñanza y la práctica docente	13
Mecanismos de revisión, evaluación y modificación de las programaciones didácticas en relación con los resultados académicos y propuestas de mejora.....	15
Actividades extraescolares y complementarias.....	15
2º DE BACHILLERATO	16
Contenidos.....	16
Contenidos mínimos o aprendizajes imprescindibles.....	22
Criterios de evaluación, estándares de aprendizaje y competencias clave.....	23
Metodología didáctica	31
Materiales y recursos didácticos	31
Temporalización	32
Criterios de calificación.....	33
Atención a la diversidad	33
Elementos transversales.....	34
Alumnos con la materia pendiente	34
Divulgación de la programación	34

Introducción y contextualización

El Real Decreto 243/22, de 5 de abril, por el que se establecen la ordenación y las enseñanzas mínimas del Bachillerato, está enmarcado en la Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la Mejora de la Calidad Educativa, que a su vez modifica el artículo 6 de la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación, para definir el currículo como la regulación de los elementos que determinan los procesos de enseñanza y aprendizaje para cada una de las enseñanzas.

De conformidad con el Real Decreto 1105/2014, de 26 de diciembre, que determina los aspectos básicos a partir de los cuales las distintas Administraciones educativas deberán fijar para su ámbito de gestión la configuración curricular y la ordenación de las enseñanzas en Bachillerato, corresponde a la Xunta de Galicia regular la ordenación y el currículo en dicha etapa.

El Decreto 86/2015, de 25 de junio, por el que se establece el currículo de Educación Obligatoria y del Bachillerato en la Comunidad Autónoma de Galicia, así lo hace para todas las asignaturas (troncales, específicas y de libre configuración autonómica), y en concreto para la de Lengua castellana y Literatura de segundo de Bachillerato.

En ese Decreto 86/2015 se indica que el bachillerato tiene como finalidad proporcionar al alumnado formación, madurez intelectual y humana, conocimientos y habilidades que le permitan desarrollar funciones sociales e incorporarse a la vida activa con responsabilidad y competencia. Asimismo, capacitará al alumnado para acceder a la educación superior.

Se tendrá en cuenta también la Resolución de 18 de julio de 2022, de la Dirección General de Formación Profesional, por la que se dictan instrucciones para el desarrollo de las enseñanzas básicas de educación para personas adultas, bachillerato para personas adultas (correspondiéndole a nuestro centro la modalidad a distancia semi presencial) y enseñanzas no regladas en el curso académico 2022/23.

Debido a la reciente situación excepcional que hemos vivido como consecuencia de la pandemia de coronavirus, es imprescindible considerar las *Instruções conxuntas do 5 de setembro de 2022 da Consellería de Cultura Educación, Formación Profesional e Universidade e da Consellería de Sanidade ao respecto das recomendación xerais para a Xestión da Covid-19 no ámbito educativo no curso 2022-2023*.

El centro Río Lérez es uno de los tres centros específicos de adultos de la provincia de Pontevedra, junto con el centro penitenciario de A Lama y el centro EPA Berbés de Vigo. Por tanto, a nuestro centro acude únicamente alumnado adulto, en ningún caso menor de 16 años. A partir de ahí, la casuística es muy variada: desde gente joven que viene a terminar aquí sus estudios con el objetivo de encontrar un trabajo, hasta alumnos mayores que

vienen para continuar una formación en algún momento de su vida.

El centro Río Lézé está en una capital de provincia que recibe alumnado de los municipios de la comarca. A pesar de esta variedad en la procedencia geográfica, la extracción sociocultural resulta bastante homogénea, tratándose, en cualquier caso, de alumnos con grandes dificultades para seguir estudios, tanto en la Educación Secundaria que conduce a la obtención del título de Graduado en ESO como en el Bachillerato: desde alumnos con baja capacidad intelectual a otros que llevan años sin coger un libro, con familias que atender y trabajo deben simultanear con estudios. En consecuencia, el nivel con el que nos encontramos es francamente bajo y el tiempo que los alumnos dedican al estudio es muy escaso, y, en la mayoría de los casos, insuficiente, de ahí que también el absentismo, el abandono y el fracaso escolar sean muy alto, al igual que lo es la lucha continua del profesorado por evitar estas tres lacras.

Dos son las profesoras que forman parte de este Departamento de Lingua castelá e literatura:

Raquel Ramilo Varela, que imparte Bachillerato en el turno de tarde y

Patricia Antón Vázquez, jefa de Departamento, que imparte Bachillerato en el turno de mañana, cuyos horarios del primer y segundo cuatrimestre figuran a continuación:

HORARIOS PRIMER CUATRIMESTRE CURSO 2022-2023

Profesor Raquel Ramilo

EPA

	Lu	Ma	Me	Xo	Ve
1 9:30 - 10:20					
2 10:20 - 11:10					
3 11:10 - 12:00					
4 12:00 - 12:50					
5 12:50 - 13:40					
6 13:40 - 14:30					
7 17:00 - 17:50				TOLC I 1º Bach. T Aula 12	TTCOM Dpto L.C. 886159431 3º SEMIPR.T
8 17:50 - 18:40	Dpto L.C. 886159431 TP	TOLC II 2º Bach. T Aula 15	Ámb. Com. (LC e LG) 1º Pres. T Aula 17	LC PACS Aula 3	LC II 2º Bach. T Aula 15
9 18:40 - 19:30	G S.Prof. 886159427 G	G S.Prof. 886159427 G	Ámb. Com. (LC e LG) 1º Pres. T Aula 17	Ámb. Com. (LC e LG) 3º SEMIPR.T Aula 13	Ámb. Com. (LC e LG) 3º Pres. T Aula 11
10 19:30 - 20:20	G S.Prof. 886159427 G	Ámb. Com. (LC e LG) 3º Pres. T Aula 11	Ámb. Com. (LC e LG) 3º Pres. T Aula 11	Ámb. Com. (LC e LG) 3º Pres. T Aula 11	Ámb. Com. (LC e LG) 3º Pres. T Aula 11
11 20:20 - 21:10	LC I(1) 1º Bach. T Aula 12	Ámb. Com. (LC e LG) 1º Pres. T Aula 17	G S.Prof. 886159427 G	Ámb. Com. (LC e LG) 1º Pres. T Aula 17	
12 21:10 - 22:00	Ámb. Com. (LC e LG) 1º Pres. T Aula 17	1/2 LC PACS Aula 3	G S.Prof. 886159427 G	Ámb. Com. (LC e LG) 1º Pres. T Aula 17	

Horario generado: 6.9.2022

Profesor Patricia Antón Vázquez

EPA

	Lu	Ma	Me	Xo	Ve
1 9:30 - 10:20	Dpto L.C. 886159431 XD	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 11 3º A Pres M	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 11 3º A Pres M	Dpto L.C. 886159431 XD	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 17 1º Pres M
2 10:20 - 11:10	TOLC II Aula 15 2º Bach. M	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 17 1º Pres M	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 11 3º A Pres M	TP	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 17 1º Pres M
3 11:10 - 12:00	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 17 1º Pres M	LCI(2) Aula 12 1º Bach. M	LC II(2) Aula 15 2º Bach. M	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 17 1º Pres M	LC II(1) Aula 13 2º Bach. M
4 12:00 - 12:50	LC I(1) Aula 12 1º Bach. M	G S.Prof. 886159427 G	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 17 1º Pres M	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 11 3º A Pres M	Ámb. Com. (LC e LG) Aula 11 3º A Pres M
5 12:50 - 13:40	LCG M. Aula 14 LC e LG Inmig. M	LCG M. Aula 14 LC e LG Inmig. M		TOLC I Aula 12 1º Bach. M	
6 13:40 - 14:30		LCG M. Aula 14 LC e LG Inmig. M			
7 17:00 - 17:50					
8 17:50 - 18:40					
9 18:40 - 19:30					
10 19:30 - 20:20					
11 20:20 - 21:10					
12 21:10 - 22:00					

Horario generado: 6.9.2022

LOS HORARIOS DEL SEGUNDO CUADRIMESTRE CURSO 2022-2023 ESTÁN SIN DETERMINAR. FIGURARÁN EN LA MEMORIA DEL CURSO 22-23

Objetivos de etapa

El currículo de Lengua castellana y Literatura de segundo Bachillerato se enmarca en el referente que suponen los objetivos generales de la etapa, que han de alcanzarse como resultado de las experiencias de enseñanza- aprendizaje diseñadas para tal fin en cada una de las materias de Bachillerato. Dichos objetivos se resumen en los puntos siguientes:

- a. Ejercer la ciudadanía democrática, desde una perspectiva global, y adquirir una conciencia cívica responsable, inspirada por los valores de la Constitución española y del Estatuto de autonomía de Galicia, así como por los derechos humanos, que fomente la corresponsabilidad en la construcción de una sociedad justa y equitativa.
- b. Consolidar una madurez personal, afectivo-sexual y social que les permita actuar de forma respetuosa, responsable y autónoma y desarrollar su espíritu crítico. Prever, detectar y resolver pacíficamente los conflictos personales, familiares y sociales, así como las posibles situaciones de violencia.
- c. Fomentar la igualdad efectiva de derechos y oportunidades entre hombres y mujeres, analizar y valorar críticamente las desigualdades existentes, así como el reconocimiento y la enseñanza del papel de las mujeres en la historia, e impulsar la igualdad real y la no discriminación por razón de nacimiento, sexo, origen racial o étnica, discapacidad, edad, enfermedad, religión o creencias, orientación sexual o identidad de género, o cualquier otra condición o circunstancia personal o social.
- d. Afianzar los hábitos de lectura, estudio y disciplina, como condiciones necesarias para el eficaz aprovechamiento del aprendizaje, y como medio de desarrollo personal.
- e. Dominar, tanto en su expresión oral como escrita, la lengua gallega y la lengua castellana.
- f. Expresarse con fluidez y corrección en una o más lenguas extranjeras.
- g. Utilizar con solvencia y responsabilidad las tecnologías de la información y la comunicación.
- h. Conocer y valorar críticamente las realidades del mundo contemporáneo, sus antecedentes históricos y los principales factores de su evolución. Participar de forma solidaria en el desarrollo y mejora de su entorno social.
- i. Acceder a los conocimientos científicos y tecnológicos fundamentales y dominar las habilidades básicas propias de la modalidad elegida.
- j. Comprender los elementos y procedimientos fundamentales de la investigación y de los métodos científicos. Conocer y valorar de forma crítica la contribución de la ciencia y la tecnología en el cambio de las condiciones de vida, así como afianzar la sensibilidad y el respeto hacia el medio ambiente.

- k. Afianzar el espíritu emprendedor con actitudes de creatividad, flexibilidad, iniciativa, trabajo en equipo, confianza en uno mismo y sentido crítico.
- l. Desarrollar la sensibilidad artística y literaria, así como el criterio estético, como fuentes de formación y enriquecimiento cultural.
- m. Utilizar la educación física y el deporte para favorecer el desarrollo personal y social. Afianzar los hábitos de actividades físico-deportivas para favorecer el bienestar físico y mental, así como medio de desarrollo personal y social.
- n. Afianzar actitudes de respeto y prevención en el ámbito de la movilidad segura y saludable.
- o. Fomentar una actitud responsable y comprometida en la lucha contra el cambio climático y en la defensa del desarrollo sostenido.

Contribución de la materia a la adquisición de las competencias clave

El estudio de la Lengua y la Literatura supone la puesta en marcha de toda una serie de estrategias cognitivas, de pensamiento y aprendizaje para la realización de distintas tareas, por lo que lleva implícito el desarrollo de cada una de las competencias clave.

Comunicación lingüística

La competencia en comunicación lingüística es el resultado de la acción comunicativa dentro de prácticas sociales determinadas, en las que el individuo interactúa con otros a través de textos en múltiples modalidades, formatos y soportes. Estas situaciones y prácticas pueden implicar el uso de una o varias lenguas, en diversos ámbitos y de manera individual o colectiva. Esta visión de la competencia en comunicación lingüística, que ofrece una imagen del individuo como agente comunicativo que produce, y no solo recibe, mensajes a través de las lenguas con distintas finalidades, va asociada a metodologías activas de aprendizaje. Además, representa una vía de conocimiento y contacto con la diversidad cultural que implica un factor de enriquecimiento.

El currículo de Lengua castellana y Literatura, al tener como meta el desarrollo de la capacidad para interactuar de forma competente mediante el lenguaje en las diferentes esferas de la actividad social, contribuye de un modo decisivo al desarrollo de todos los aspectos que conforman la competencia en comunicación lingüística. Además, las habilidades y estrategias para el uso de una lengua determinada, y la capacidad para tomar la lengua como objeto de observación se transfieren y aplican al aprendizaje de otras. Este aprendizaje contribuye a acrecentar esta competencia sobre el uso lingüístico en general.

Competencia matemática y competencias básicas en ciencia y tecnología

La competencia matemática implica la capacidad de aplicar el razonamiento matemático y sus herramientas para describir, interpretar y predecir distintos fenómenos en su contexto. La materia de Lengua Castellana y Literatura contribuye a la adquisición de la competencia matemática al desarrollar la capacidad de abstracción, la relación lógica entre conceptos y su representación gráfica mediante mapas conceptuales, diagramas de flujo, mapas mentales, esquemas, etcétera.

Las competencias básicas en ciencia y tecnología son aquellas que proporcionan un acercamiento al mundo físico y a la interacción responsable con él desde acciones orientadas a la conservación y mejora del medio natural, decisivas para la protección y mantenimiento de la calidad de vida y el progreso de los pueblos. Estas competencias contribuyen al desarrollo del pensamiento científico, pues incluyen la aplicación de los métodos propios de la racionalidad científica y las destrezas tecnológicas, que conducen a la adquisición de conocimientos, el contraste de ideas y la aplicación de los descubrimientos al bienestar social. La aportación de la materia de Lengua castellana y Literatura se produce a través del conocimiento y el dominio del lenguaje científico, y de la relación de los avances científicos y tecnológicos con el contexto en el que se producen.

Competencia digital

La competencia digital es aquella que implica el uso creativo, crítico y seguro de las TIC para alcanzar los objetivos relacionados con el trabajo, el aprendizaje, el uso del tiempo libre, la inclusión y participación en la sociedad. Esta competencia supone, además de la adecuación a los cambios que introducen las nuevas tecnologías en la alfabetización, la lectura y la escritura, un conjunto nuevo de conocimientos, habilidades y actitudes necesarias hoy en día para ser competente en un entorno digital.

Requiere de conocimientos relacionados con el lenguaje específico básico: textual, numérico, icónico, visual, gráfico y sonoro, así como sus pautas de decodificación y transferencia. Esto conlleva el conocimiento de las principales aplicaciones informáticas, el acceso a las fuentes y el procesamiento de la información, y el conocimiento de los derechos y las libertades que asisten a las personas en el mundo digital.

La contribución de la asignatura de Lengua castellana y Literatura al tratamiento de la información y competencia digital es decisiva, pues una de sus metas se cifra en proporcionar conocimientos y destrezas para la búsqueda y selección de información relevante de acuerdo con diferentes necesidades, así como para su reutilización en la producción de textos orales y escritos propios. La búsqueda y selección de muchas de estas informaciones requerirá, por ejemplo, el uso adecuado de bibliotecas o la utilización de Internet, y la realización guiada de estas búsquedas constituirá un medio para el desarrollo de la competencia digital.

Además, el currículo de Lengua castellana y Literatura incluye el uso de soportes electrónicos en la composición y publicación de textos, de modo que puedan abordarse más eficazmente algunas operaciones que intervienen en el proceso de escritura (planificación, ejecución del texto, revisión, publicación...) y que constituyen uno de los contenidos básicos de esta materia.

Igualmente, queda dentro del ámbito de la asignatura el estudio de los elementos formales y de las normas de uso de los nuevos géneros discursivos vinculados a las redes sociales y a Internet, así como el fomento de la prevención de los riesgos que existen para los usuarios de estos nuevos sistemas de comunicación.

Aprender a aprender

La competencia de aprender a aprender es fundamental para el aprendizaje permanente en distintos contextos formales, no formales e informales. Se caracteriza por la habilidad para iniciar, organizar y persistir en el aprendizaje, que exige la capacidad para motivarse por aprender para desencadenar el proceso, y requiere conocer y controlar los propios procesos de aprendizaje. La competencia de aprender a aprender desemboca en un aprendizaje cada vez más eficaz y autónomo.

Además de instrumento de comunicación, el lenguaje es un medio de representación del mundo y está en la base del pensamiento y del conocimiento.

El acceso al saber y a la construcción de conocimientos mediante el lenguaje se relaciona directamente con la competencia básica de aprender a aprender.

Asimismo, los contenidos de reflexión sobre la Lengua recogen un conjunto de saberes conceptuales (metalenguaje gramatical) y procedimentales (capacidad para analizar, contrastar, ampliar y reducir enunciados mediante el uso consciente de ciertos mecanismos gramaticales, sustituir elementos del enunciado por otros gramaticalmente equivalentes, usar diferentes esquemas sintácticos para expresar una misma idea, diagnosticar errores y repararlos, etc.), que se adquieren en relación con las actividades de comprensión y composición de textos y que se reutilizan para optimizar el aprendizaje lingüístico, es decir, para aprender a aprender lengua.

Competencias sociales y cívicas

La competencia social se relaciona con el bienestar personal y colectivo. Exige entender el modo en el que puede procurarse un estado de salud física y mental óptimo tanto para las personas como para sus familias y su entorno social próximo, y saber cómo un estilo de vida saludable puede contribuir a ello.

La competencia cívica se basa en el conocimiento crítico de los conceptos de democracia, justicia, igualdad, ciudadanía y derechos humanos y civiles, así como de su formulación en la Constitución española, la Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea y en

declaraciones internacionales, y de su aplicación por parte de diversas instituciones a escala local, regional, nacional, europea e internacional. Esto incluye el conocimiento de los acontecimientos contemporáneos, así como de los acontecimientos más destacados y de las principales tendencias en las historias nacional, europea y mundial, así como la comprensión de los procesos sociales y culturales de carácter migratorio que implican la existencia de sociedades multiculturales en el mundo globalizado.

El aprendizaje de la lengua contribuye decisivamente al desarrollo de la competencia social y ciudadana, entendida como un conjunto de habilidades y destrezas para las relaciones, la convivencia, el respeto y el entendimiento entre las personas. En efecto, aprender Lengua es aprender a comunicarse con los otros, a comprender lo que estos transmiten y a aproximarse a otras realidades.

La educación lingüística tiene un componente estrechamente vinculado con la competencia social y ciudadana: la constatación de la variedad de los usos de la lengua y la diversidad lingüística, y la valoración de todas las lenguas como igualmente aptas para desempeñar las funciones de representación y comunicación. También se contribuye en la medida en la que se analiza cómo el lenguaje transmite y sanciona prejuicios e imágenes estereotipadas del mundo, para contribuir a la erradicación de los usos discriminatorios.

Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor

El sentido de iniciativa y espíritu emprendedor implica la capacidad de transformar las ideas en actos. Significa adquirir conciencia de la situación en la que hay que intervenir o que hay que resolver, y saber elegir, planificar y gestionar los conocimientos, destrezas o habilidades y actitudes necesarios con criterio propio, con el fin de alcanzar el objetivo previsto.

Aprender a usar la lengua es también aprender a analizar y resolver problemas, ya que una de las funciones del lenguaje es regular y orientar nuestra propia actividad y nuestra interrelación con los demás, por lo que se ponen en funcionamiento habilidades sociales para relacionarse, cooperar y trabajar en equipo: ponerse en el lugar del otro, valorar las ideas de los demás, dialogar, y negociar y trabajar de forma cooperativa y flexible. Por ello, la adquisición de habilidades lingüísticas contribuye a progresar en la iniciativa personal y en la regulación de la propia actividad con autonomía.

La competencia en conciencia y expresión cultural implica conocer, comprender, apreciar y valorar con espíritu crítico, y una actitud abierta y respetuosa, las diferentes manifestaciones culturales y artísticas, utilizarlas como fuente de enriquecimiento y disfrute personal, y considerarlas parte de la riqueza y patrimonio de los pueblos.

Esta competencia incorpora también un componente expresivo referido a la propia capacidad estética y creadora y al dominio de aquellas capacidades relacionadas con los diferentes códigos artísticos y culturales, para poder utilizarlas como medio de comunicación y expresión

personal. Implica igualmente manifestar interés por la participación en la vida cultural y por contribuir a la conservación del patrimonio cultural y artístico, tanto de la propia comunidad como de otras.

La lectura, interpretación y valoración de las obras literarias contribuyen al desarrollo de una competencia artística y cultural, entendida como aproximación a un patrimonio literario y a temas recurrentes que son expresión de preocupaciones esenciales del ser humano. Su contribución será más relevante si se establecen relaciones entre las manifestaciones literarias y otras manifestaciones artísticas.

También se contribuye a esta competencia procurando que el mundo social de la literatura (autores, críticos, acceso a bibliotecas, librerías, catálogos o la presencia de lo literario en la prensa) adquiera sentido para el alumnado.

Objetivos generales de la materia

La enseñanza de la *Lengua castellana y literatura* en segundo de Bachillerato tendrá como finalidad el desarrollo de las siguientes capacidades:

1. Comprender discursos orales y escritos de los diferentes contextos de la vida social y cultural y especialmente en los ámbitos académico y de los medios de comunicación.
2. Expresarse oralmente y por escrito mediante discursos coherentes, correctos y adecuados a las diversas situaciones de comunicación y a las diferentes finalidades comunicativas, especialmente en el ámbito académico.
3. Emplear y valorar la lengua oral y la lengua escrita como medios eficaces para la comunicación interpersonal, la adquisición de nuevos conocimientos, la comprensión y análisis de la realidad y la organización racional de la acción.
4. Obtener, interpretar y valorar informaciones de diversos tipos y opiniones diferentes, empleando con autonomía y espíritu crítico las tecnologías de la información y comunicación.
5. Adquirir conocimientos gramaticales, sociolingüísticos y discursivos para emplearlos en la comprensión, el análisis y el comentario de textos y en la planificación, la composición y la corrección de las propias producciones.
6. Conocer la realidad plurilingüe y pluricultural de España, así como el origen y desarrollo histórico de las lenguas peninsulares y de sus principales variedades, prestando una especial atención al español de América y favoreciendo una valoración positiva de la diversidad lingüística y cultural.
7. Analizar los diferentes usos sociales de las lenguas y los estereotipos lingüísticos que suponen juicios de valor y prejuicios, en especial los referidos a las mujeres, para evitarlos.

8. Leer y valorar críticamente obras y fragmentos representativos de la literatura en lengua castellana, como expresión de diferentes contextos históricos y sociales y como forma de enriquecimiento personal.

9. Conocer las características generales de los períodos de la literatura en lengua castellana, así como las obras relevantes de autoras y autores, empleando de forma crítica fuentes bibliográficas adecuadas para su estudio.

Indicadores de logro para evaluar el proceso de la enseñanza y la práctica docente

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
DESENVOLVEMENTO DO ENSINO	1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais, esquemas...		
	2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala preguntas aclaratorias; pon exemplos...		
	3. Ten predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases.		
	4. Optimiza o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.		
	5. Utiliza axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.		
	6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.		
	7. Desenvolve os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas.		
	8. Formula actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.		
	9. Formula actividades en grupo e individuais.		

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO APRENDIZAXE	1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.		
	2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
	3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.		
	4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.		
	5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.		
	6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.		
	7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.		
	8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.		
	9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.		
	10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.		
	11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados os estudantes e os pais.		

Mecanismos de revisión, evaluación y modificación de las programaciones didácticas en relación con los resultados académicos y propuestas de mejora

En este apartado pretendemos promover la reflexión docente y la autoevaluación de la realización y el desenvolvimiento de programaciones didácticas. Para eso, al finalizar cada unidad didáctica se propone una secuencia de preguntas que le permitan al docente evaluar el funcionamiento de lo programado en el aula y establecer estrategias de mejora para la propia unidad.

De igual modo, proponemos el uso de una herramienta para la evaluación de la programación en su conjunto; esta se puede realizar al final de cada trimestre, para así poder recoger las mejores en el siguiente. Esta herramienta se describe a continuación:

ASPECTOS QUE CÓMPRE AVALIAR	DESTACAR...	MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			

Actividades complementarias y extraescolares

A priori, el departamento no tiene previstas actividades complementarias y extraescolares, no obstante, estas se preveen ir organizando en función de la agenda socio-cultural de Pontevedra (visitas a posibles exposiciones, representaciones teatrales...). Asimismo, el departamento colaborará en la organización de dichas actividades cuando la vicedirección del centro plantee una actividad a nivel general (presentación de libros, coloquios...) u organice alguna conmemoración (Día contra la violencia de género, Día de la mujer trabajadora...).

2º DE BACHILLERATO

Contenidos

El currículo de 2º de Bachillerato se ha estructurado en 12 unidades didácticas quincenales con los siguientes

1ª Evaluación

1ª quincena: Léxico, morfología y semántica

Objetivos

Al terminar esta quincena, el alumno deberá ser capaz de:

1. Analizar el léxico castellano.
2. Explicar los principales procedimientos de formación de palabras en español.
3. Reconocer el proceso de formación de las palabras.
4. Reflexionar sobre el significado de las palabras, diferenciando su uso denotativo y connotativo.

2ª quincena: Categorías gramaticales

Objetivos

Al terminar esta quincena, el alumno deberá ser capaz de:

1. Reconocer e identificar las características morfológicas, sintácticas y semánticas de las distintas categorías gramaticales: nombre, pronombre, adjetivo, artículo, verbo, adverbio, preposición conjunción e interjección, haciendo hincapié en la distinción categoría gramatical (v.g., artículo o adjetivo determinativo), y su correspondiente función sintáctica de determinante.
2. Caracterizar morfológica, sintáctica y semánticamente tanto los sustantivos como los adjetivos calificativos y el proceso de sustantivación.
3. Conocer la flexión verbal y las perífrasis verbales.
4. Reconocer la tipología y los valores gramaticales de los pronombres, adjetivos determinativos, los adverbios, las preposiciones, las conjunciones y las interjecciones.

5. Diferenciar los pronombres de los adjetivos determinativos.
6. Identificar los rasgos característicos de las categorías gramaticales y explicar su valor en los textos.

3ª quincena: El texto

Objetivos

Al terminar esta quincena, el alumno deberá ser capaz de:

1. Explicar la forma de organización interna de los textos expositivos y argumentativos.
2. Identificar y explicar las referencias deícticas, temporales, espaciales y personales en los textos.
3. Reconocer y explicar los procedimientos de inclusión del emisor y del receptor en el texto.
4. Reflexionar sobre la relación entre los procesos de producción y recepción de un texto.
5. Revisar textos escritos reconociendo y explicando sus incorrecciones.

4ª quincena: Literatura anterior a la Guerra Civil

Objetivos

Al terminar esta quincena el alumno deberá ser capaz de:

1. Diferenciar las principales corrientes literarias desde finales del siglo XIX hasta la Guerra Civil española (1936-1939).
2. Conocer las obras representativas de este período.
3. Analizar e interpretar críticamente fragmentos u obras significativas del Modernismo, de la Generación del 98, de las corrientes vanguardistas y de la Generación del 27.

2ª Evaluación

1ª quincena: Oración simple, coordinación y yuxtaposición

Objetivos

Al terminar esta quincena el alumno deberá ser capaz de:

1. Diferenciar enunciados y oraciones.
2. Distinguir los componentes de la oración simple (los sintagmas) y su estructura.
3. Reconocer las funciones sintácticas básicas: sujeto, complemento directo, complemento indirecto, atributo, predicativo, suplemento, complemento agente, complemento circunstancial.
4. Analizar sintácticamente oraciones simples, coordinadas y yuxtapuestas.
5. Clasificar correctamente las oraciones según la modalidad, la estructura del predicado y la relación entre sujeto y predicado.
6. Enriquecer los textos propios (orales y escritos) incorporando estructuras sintácticas variadas.

2ª quincena: La oración compuesta por subordinación

Objetivos

Al terminar esta quincena, el alumno deberá ser capaz de:

1. Explicar de forma coherente las funciones que realizan los sintagmas y las proposiciones.
2. Reconocer y clasificar los nexos para el análisis correcto de las relaciones existentes en las estructuras sintácticas compuestas.
3. Analizar oraciones compuestas por subordinación sustantiva, adjetiva y adverbial.
4. Definir el concepto de interordinación.
5. Comprender los mecanismos lingüísticos que favorecen la creación de enunciados coherentes.

3ª quincena: Textos del ámbito académico

Objetivos

Al terminar esta quincena el alumno deberá ser capaz de:

1. Producir textos expositivos y argumentativos propios del ámbito educativo (orales y escritos) con rigor, claridad y corrección, empleando argumentos convincentes, y ajustando la expresión a la intención comunicativa.
2. Sintetizar el contenido de textos expositivos y argumentativos (orales y escritos) del ámbito educativo.
3. Reconocer el tema, la estructura y el contenido de los textos del ámbito académico, identificando sus rasgos característicos y los recursos utilizados.
4. Analizar textos argumentativos y expositivos del ámbito educativo (tanto orales como escritos), relacionando sus características expresivas con la intención comunicativa y con el resto de los elementos de la situación comunicativa.
5. Realizar una presentación educativa oral o escrita sobre un tema controvertido, contraponiendo diferentes puntos de vista, defendiendo la opinión personal con argumentos sólidos y utilizando las tecnologías de la información y de la comunicación.

4ª quincena: Literatura española posterior a la Guerra Civil

Objetivos

Al terminar esta quincena, el alumno deberá ser capaz de:

1. Relacionar la literatura española de esta época con el contexto histórico, social y cultural en que se produce.
2. Reconocer los rasgos que caracterizan las diferentes etapas de la literatura española de la segunda mitad del siglo XX.
3. Entender la evolución de las formas y géneros literarios durante este período.
4. Conocer los autores y las obras más significativos de la literatura española desde la Guerra Civil.
5. Analizar textos literarios representativos y reconocer sus características temáticas y formales.
6. Valorar las aportaciones de estos escritores a la lengua literaria.

3ª Evaluación

1ª quincena: El español actual

Objetivos

Al terminar esta quincena, el alumno deberá ser capaz de:

1. Conocer la situación actual del español en el mundo.
2. Identificar el origen histórico de sus principales variantes y los rasgos característicos de estas.
3. Reconocer los usos más habituales del idioma en la Red.

2ª quincena: Textos del ámbito periodístico y publicitario

Objetivos

Al terminar esta quincena el alumno deberá ser capaz de:

1. Comprender y producir textos expositivos y argumentativos propios del ámbito periodístico.
2. Reconocer el tema, la estructura y el contenido de los textos periodísticos y publicitarios, identificando sus rasgos característicos y los recursos utilizados (verbales y no verbales).
3. Analizar textos argumentativos y expositivos del ámbito periodístico (tanto orales como escritos), relacionando sus características expresivas con la intención comunicativa y con el resto de los elementos de la situación comunicativa.
4. Interpretar diferentes anuncios sonoros y audiovisuales, identificando información y persuasión.
5. Valorar críticamente la forma y el contenido de los textos de los medios de comunicación.

3ª quincena: Textos del ámbito profesional y empresarial

Objetivos

Al terminar esta quincena el alumno deberá ser capaz de:

1. Comprender y producir textos expositivos y argumentativos propios del ámbito profesional y empresarial.
2. Analizar textos argumentativos y expositivos del ámbito profesional (tanto orales como escritos), identificando la intención del emisor, resumiendo su contenido, diferenciando la idea principal y explicando el modo de organización.

4ª quincena: Literatura hispanoamericana

Objetivos

Al terminar esta unidad, el alumno deberá ser capaz de:

1. Conocer las diversas tendencias y movimientos de la literatura hispanoamericana del siglo XX hasta nuestros días.
2. Situar a los autores en su contexto hispanoamericano y conocer sus obras más representativas.
3. Identificar los rasgos temáticos y formales que caracterizan el “Boom” de la literatura hispanoamericana.
4. Valorar la influencia de la literatura hispanoamericana en la literatura universal.

Contenidos mínimos o aprendizajes imprescindibles

Es evidente la conexión entre los dos cursos de bachillerato, que forman un continuo con una progresiva especialización. Ello supone, obviamente, que los contenidos mínimos marcados para el primer curso deben ser considerados también como tales en este nivel. Además, el alumno tendrá que demostrar que está capacitado para:

La lengua literaria

1. Reconocer la interrelación Literatura / sociedad estableciendo las relaciones pertinentes entre un texto literario y el marco socio-cultural y estético en el que se produce.
2. Identificar los elementos y las técnicas características de los géneros literarios.
3. Identificar los distintos géneros literarios y las transformaciones sufridas en los
4. mismos a lo largo de los siglos XVIII, XIX y XX.
5. Conocer los autores y obras más representativos de los diferentes géneros y movimientos.
6. Valorar el uso de las técnicas propias de las formas literarias en las obras de lectura obligatoria

Reflexión sobre la lengua

1. Demostrar que conoce la realidad plurilingüe y pluricultural de España y del mundo contemporáneo prestando especial atención a la situación especial del español hablado en Galicia, analizando las interferencias producidas en todos los niveles.
2. Manejar adecuadamente el concepto de “variación diatópica” y reconocer los rasgos fónicos, morfosintácticos y léxicos del español hablado en América y de la variedad hablada en Galicia.
3. Reconocer las diferentes variedades diastráticas y diafásicas del español.
4. localizando en textos los rasgos más representativos de cada una de ellas.
5. Reconocer y caracterizar textos de distinto tipo (científicos, técnicos, jurídicos, humanísticos, periodísticos) y emitir sobre ellos juicios personales fundamentados.
6. Identificar y analizar los procedimientos lingüísticos que indican la adecuación del texto al contexto y a la intención comunicativa, así como aquellos que marcan la cohesión del texto.
7. Reconocer las diferentes modalidades textuales (exposición, argumentación, descripción

y narración) detectando las características propias de cada una de ellas.

8. Analizar textos publicitarios pertenecientes a distintos medios para detectar el uso persuasivo de la lengua, su uso literario, etc.
9. Demostrar a través de la comparación de secciones diferentes de un periódico que identifican los distintos géneros periodísticos y distinguen la información de la opinión.
10. Identificar las diferentes clases de palabras.
11. Analizar los componentes morfológicos de una unidad dada reconociendo su proceso de formación.
12. Analizar y representar coherentemente frases, oraciones y estructuras coordinadas.
13. Reconocer un texto como unidad de sentido valorando su adecuación y su coherencia, así como los mecanismos de cohesión.
14. Reconocer el carácter estructurado del léxico, determinando el tipo de relación que se establece entre determinadas unidades léxicas.
15. Elaborar familias léxicas y campos semánticos.

Criterios de evaluación, estándares de aprendizaje y competencias clave

A continuación, figuran los criterios de evaluación con sus correspondientes estándares de aprendizaje, tal como quedan establecidos en el Real Decreto 1105/2014, de 26 de diciembre, por el que se establece el currículo básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato (BOE del 3 de enero de 2015). A continuación de cada estándar de aprendizaje evaluable, hemos indicado la competencia clave que desarrolla, de acuerdo con las siguientes siglas:

1. Comunicación lingüística. (CL)
2. Competencia matemática y competencias básicas en ciencia y tecnología. (CM)
3. Competencia digital. (CD)
4. Aprender a aprender. (AA)
5. Competencias sociales y cívicas. (CS)
6. Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. (IE)
7. Conciencia y expresiones culturales. (EC)

BLOQUE I	COMUNICACIÓN ORAL: ESCUCHAR Y HABLAR
<p>1. Escuchar de forma activa y analizar textos orales argumentativos y expositivos procedentes del ámbito académico, periodístico, profesional y empresarial, identificando los rasgos propios de su género, relacionando los aspectos formales del texto con la intención comunicativa del emisor y con el resto de los factores de la situación comunicativa.</p> <p>2. Sintetizar el contenido de textos expositivos y argumentativos orales del ámbito académico: conferencias y mesas redondas; diferenciado la información relevante y accesoria y utilizando la escucha activa como un medio de adquisición de conocimientos.</p> <p>3. Extraer información de textos orales periodísticos y publicitarios procedentes de los medios de comunicación social, reconociendo la intención comunicativa, el tema, la estructura del contenido, identificando los rasgos propios del género periodístico, los recursos verbales y no verbales utilizados y valorando de forma crítica su forma y su contenido.</p> <p>4. Realizar una presentación académica oral sobre un tema controvertido, contraponiendo puntos de vista enfrentados, defendiendo una opinión personal con argumentos convincentes y utilizando las Tecnologías de la Información y la Comunicación para su realización, evaluación y mejora.</p>	<p>1.1. Reconoce las distintas formas de organización del contenido en una argumentación oral, analizando los recursos verbales y no verbales empleados por el emisor y valorándolos en función de los elementos de la situación comunicativa. (CL)</p> <p>1.2. Analiza los recursos verbales y no verbales presentes en textos orales argumentativos y expositivos procedentes del ámbito académico, periodístico, profesional y empresarial relacionando los aspectos formales y expresivos con la intención del emisor, el género textual y el resto de los elementos de la situación comunicativa. (CL/CS)</p> <p>2.1. Sintetiza por escrito el contenido de textos orales argumentativos y expositivos procedentes del ámbito académico, periodístico, profesional o empresarial discriminando la información relevante. (CL)</p> <p>3.1. Interpreta diversos anuncios sonoros y audiovisuales identificando la información y la persuasión, reconociendo los elementos que utiliza el emisor para seducir al receptor, valorando críticamente su forma y su contenido y rechazando las ideas discriminatorias. (CS/CL)</p> <p>4.1. Planifica, realiza y evalúa presentaciones académicas orales de forma individual o en grupo sobre un tema polémico de carácter académico o de la actualidad social, científica o cultural, analizando posturas enfrentadas y defendiendo una opinión propia mediante argumentos convincentes. (CS/CL)</p>

	<p>4.2. Clasifica y estructura la información obtenida elaborando un guion de la presentación. (AA/CL)</p> <p>4.3. Se expresa oralmente con claridad, precisión y corrección, ajustando su actuación verbal y no verbal a las condiciones de la situación comunicativa y utilizando los recursos expresivos propios del registro formal. (CL/CS)</p> <p>4.4. Evalúa sus presentaciones orales y las de sus compañeros, detectando las dificultades estructurales y expresivas y diseñando estrategias para mejorar sus prácticas orales y progresar en el aprendizaje autónomo. (AA)</p>
BLOQUE II	COMUNICACIÓN ESCRITA: LEER Y ESCRIBIR
<p>1. Comprender y producir textos expositivos y argumentativos propios del ámbito académico, periodístico, profesional o empresarial, identificando la intención del emisor, resumiendo su contenido, diferenciando la idea principal y explicando el modo de organización.</p>	<p>1.1. Comprende el sentido global de textos escritos de carácter expositivo y argumentativo propios del ámbito académico, periodístico, profesional o empresarial identificando la intención comunicativa del emisor y su idea principal. (CL)</p> <p>1.2. Sintetiza textos de carácter expositivo y argumentativo propios del ámbito académico, periodístico, profesional o empresarial, diferenciando las ideas principales y las secundarias. (CL/CS)</p> <p>1.3. Analiza la estructura de textos expositivos y argumentativos procedentes del ámbito académico, periodístico, profesional o empresarial identificando los distintos tipos de conectores y organizadores de la información textual. (CL)</p> <p>1.4. Produce textos expositivos y argumentativos propios usando el registro adecuado a la intención comunicativa, organizando los enunciados en secuencias lineales cohesionadas y respetando las normas ortográficas y gramaticales. Revisa su producción escrita para mejorarla. (CS/CL)</p>

<p>2. Escribir textos expositivos y argumentativos propios del ámbito académico con rigor, claridad y Corrección, empleando argumentos adecuados y convincentes y ajustando su expresión a la intención comunicativa y al resto de Las condiciones de la situación comunicativa.</p> <p>3. Realizar trabajos académicos individuales o en grupo sobre temas polémicos del currículo o de la actualidad social, científica o cultural planificando su realización, contrastando opiniones enfrentadas, defendiendo una opinión personal y utilizando las Tecnologías de la Información y la Comunicación para su realización, evaluación y mejora.</p> <p>4. Analizar textos escritos argumentativos y expositivos propios del ámbito académico, periodístico, profesional o empresarial, identificando sus rasgos formales característicos y relacionando sus características expresivas con la intención comunicativa y con el resto de los elementos de la situación comunicativa.</p>	<p>2.1. En sus producciones escritas ajusta su expresión a las condiciones de la situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, género textual...)empleando los recursos expresivos propios del registro formal y evitando el uso de coloquialismos. (CS/CL)</p> <p>2.2. Evalúa sus propias producciones escritas y las de sus compañeros, reconociendo las dificultades estructurales y expresivas, recurriendo a obras de consulta tanto impresas como digitales para su corrección y diseñando estrategias para mejorar su redacción y avanzar en el aprendizaje autónomo. (AA)</p> <p>3.1. Realiza trabajos académicos individuales y en grupo sobre un tema controvertido del currículo o de la actualidad social, cultural o científica planificando su realización, fijando sus propios objetivos, contrastando posturas enfrentadas organizando y defendiendo una opinión propia mediante distintos tipos de argumentos. (CS/AA)</p> <p>3.2. Utiliza las Tecnologías de la Información y la Comunicación para documentarse, consultando fuentes diversas, evaluando, contrastando, seleccionando y organizando la información relevante mediante fichas-resumen. (CD)</p> <p>3.3. Respeta las normas de presentación de trabajos escritos: organización en epígrafes, procedimientos de cita, notas a pie de páginas, bibliografía... (AA/CL)</p> <p>4.1. Describe los rasgos morfosintácticos, léxico-semánticos y pragmático-textuales presentes en un Texto expositivo o argumentativo procedente del ámbito académico, periodístico, profesional o empresarial, utilizando la terminología gramatical adecuada y poniendo de manifiesto su relación con la intención comunicativa del emisor y con los rasgos propios del género textual. (CL/CS)</p>
--	---

	<p>4.2. Reconoce, describe y utiliza los recursos gramaticales (sustitución pronominal, uso reiterado de determinadas estructuras sintácticas, correlación temporal...) y léxico-semánticos (sustitución por sinónimos, hipónimos e hiperónimos, reiteraciones léxicas...) que proporcionan cohesión a los textos escritos. (CL)</p> <p>4.3. Reconoce y explica los distintos procedimientos de cita (estilo directo, estilo indirecto u estilo indirecto libre y cita encubierta) presentes en textos expositivos y argumentativos, reconociendo su función en el texto. (CL)</p>
BLOQUE III	CONOCIMIENTO DE LA LENGUA
<p>1.Reconocer y explicar el proceso de formación de las palabras en español, aplicando los conocimientos adquiridos para la mejora, comprensión y enriquecimiento del vocabulario activo.</p> <p>2. Reconocer e identificar los rasgos característicos de las categorías gramaticales, explicando sus usos y valores en los textos.</p>	<p>1.1. Explica los procedimientos de formación de las palabras diferenciando entre raíz y afijos y explicando su significado. (CL)</p> <p>1.2. Reconoce y explica la procedencia grecolatina de gran parte del léxico español y valora su conocimiento para la deducción del significado de palabras desconocidas. (CL)</p> <p>2.1. Identifica y explica los usos y valores de las distintas categorías gramaticales, relacionándolos con la intención comunicativa del emisor, con la tipología textual seleccionada, así como con otros componentes de la situación comunicativa: audiencia y contexto. (CL)</p> <p>2.2. Selecciona el léxico y la terminología adecuados en contextos comunicativos que exigen un uso formal y especializado de la lengua, evitando el uso de coloquialismos, imprecisiones o expresiones clichés. (CS/CL)</p>

<p>3. Identificar y explicar los distintos niveles de significado de las palabras o expresiones en función de la intención comunicativa del discurso oral o escrito en el que aparecen.</p> <p>4. Observar, reflexionar y explicar las distintas estructuras sintácticas de un texto señalando las conexiones lógicas y semánticas que se establecen entre ellas.</p> <p>5. Aplicar los conocimientos sobre estructuras sintácticas de los enunciados para la realización, autoevaluación y mejora de textos orales y escritos, tomando conciencia de la importancia del conocimiento gramatical para el uso correcto de la lengua gramatical para el uso correcto de la lengua.</p> <p>6. Aplicar los conocimientos sobre el funcionamiento de la lengua a la comprensión, análisis y comentario de textos de distinto tipo procedentes del ámbito académico, periodístico, profesional y empresarial, relacionando los usos lingüísticos (marcas de objetividad y subjetividad; referencias deícticas temporales, espaciales y personales y procedimientos de cita) con la intención comunicativa del emisor y el resto de los elementos de la situación comunicativa.</p>	<p>3.1. Explica con propiedad el significado de palabras o expresiones, diferenciando su uso denotativo y connotativo y relacionándolo con la intención comunicativa del emisor. (CL)</p> <p>3.2. Reconoce, analiza e interpreta las relaciones semánticas entre las palabras (sinonimia, antonimia, hiperonimia, polisemia y homonimia) como procedimiento de cohesión textual. (CL)</p> <p>4.1. Reconoce las diferentes estructuras sintácticas explicando la relación funcional y de significado que establecen con el verbo de la oración principal, empleando la terminología gramatical adecuada. (CL)</p> <p>5.1. Enriquece sus textos orales y escritos incorporando estructuras sintácticas variadas y aplicando los conocimientos adquiridos para la revisión y mejora. (CL)</p> <p>5.2. Aplica los conocimientos adquiridos sobre las estructuras sintácticas de los enunciados para la realización, autoevaluación y mejora de los propios textos orales y escritos, tomando conciencia de la importancia del conocimiento gramatical para el uso correcto de la lengua. (AA/CL)</p> <p>6.1. Reconoce, analiza y explica las características lingüísticas y los recursos expresivos de textos procedentes del ámbito académico, periodístico, profesional y empresarial, relacionando los usos lingüísticos con la intención comunicativa del emisor y el resto de los elementos de la situación comunicativa y utilizando el análisis para profundizar en la comprensión del texto. (CL/CS)</p>
--	--

<p>7. Explicar la forma de organización interna de los textos expositivos y argumentativos.</p> <p>8. Reflexionar sobre la relación entre los procesos de producción y recepción de un texto, reconociendo la importancia que para su comprensión tienen los conocimientos previos que se poseen a partir de lecturas anteriores que se relacionan con él.</p>	<p>6.2 Aplica los conocimientos sobre el funcionamiento de la lengua a la comprensión, análisis y comentario de textos de distinto tipo procedentes del ámbito académico, periodístico, profesional y empresarial, relacionando los usos lingüísticos (marcas de objetividad y subjetividad; referencias deícticas temporales, espaciales y personales y procedimientos de cita) con la intención comunicativa del emisor y el resto de los elementos de la situación comunicativa. (CS/CL)</p> <p>6.3. Reconoce y explica los distintos procedimientos de inclusión del emisor y receptor en el texto. (CL)</p> <p>6.4. Reconoce y explica en los textos las referencias deícticas, temporales, espaciales y personales en los textos. (CL)</p> <p>6.5. Reconoce, explica y utiliza los distintos procedimientos de cita. (CL)</p> <p>6.6. Revisa textos escritos propios y ajenos, reconociendo y explicando sus incorrecciones (concordancias, régimen verbal, ambigüedades sintácticas, coloquialismos, etc.) con criterios gramaticales y terminología apropiada con objeto de mejorar la expresión escrita y avanzar en el aprendizaje autónomo. (AA/CL)</p> <p>7.1. Reconoce, explica y utiliza en textos propios y ajenos las diferentes formas de estructurar los textos expositivos y argumentativos. (CL)</p> <p>8.1. Expresa sus experiencias lectoras de obras de diferente tipo, género, etc. y sus experiencias personales, relacionándolas con el nuevo texto para llegar a una mejor comprensión e interpretación del mismo. (AA/CL)</p>
--	---

<p>9. Conocer la situación del español en el mundo, sus orígenes históricos y sus rasgos característicos, valorando positivamente sus variantes.</p>	<p>9.1. Conoce la situación actual de la lengua española en el mundo diferenciando los usos específicos de la lengua en el ámbito digital. (CD/CL/CS)</p> <p>9.2. Conoce los orígenes históricos del español en América y sus principales áreas geográficas reconociendo en un texto oral o escrito algunos de los rasgos característicos y valorando positivamente sus variantes. (CL)</p>
<p>BLOQUE IV</p>	<p>EDUCACIÓN LITERARIA</p>
<p>1. Conocer los aspectos temáticos y formales de los principales movimientos literarios del siglo XX hasta nuestros días, así como los autores y obras más significativos.</p> <p>2. Leer y analizar textos literarios representativos de la historia de la literatura del siglo XX hasta nuestros días, identificando las características temáticas y formales y relacionándolas con el contexto, el movimiento, el género al que pertenece y la obra del autor y constatando la evolución histórica de temas y formas.</p> <p>3. Interpretar de manera crítica fragmentos u obras de la literatura del siglo XX hasta nuestros días, reconociendo las ideas que manifiestan la relación de la obra con su contexto histórico, artístico y cultural.</p> <p>4. Desarrollar por escrito un tema de la historia de la literatura del siglo XX hasta nuestros días, exponiendo las ideas con rigor, claridad y coherencia y aportando una visión personal</p> <p>5. Elaborar un trabajo de carácter académico en soporte papel o digital sobre un tema del currículo de Literatura consultando fuentes diversas, adoptando un punto de vista crítico y personal y utilizando las tecnologías de la información.</p>	<p>1.1. Desarrolla por escrito con coherencia y corrección las características temáticas y formales de los principales movimientos del siglo XX hasta nuestros días, mencionando los autores y obras más representativas. (CL)</p> <p>2.1. Analiza fragmentos literarios del siglo XX, o en su caso obras completas, hasta nuestros días, relacionando el contenido y las formas de expresión con la trayectoria y estilo de su autor, su género y el movimiento literario al que pertenece. (CL/EC)</p> <p>2.2. Compara distintos textos de diferentes épocas describiendo la evolución de temas y formas. (CL/EC/AA)</p> <p>3.1. Interpreta de manera crítica fragmentos u obras completas significativos de la literatura del siglo XX hasta nuestros días, reconociendo las ideas que manifiestan la relación de la obra con su contexto histórico, artístico y cultural. (CS/CL)</p> <p>4.1. Desarrolla por escrito un tema de la historia de la literatura del siglo XX hasta nuestros días, exponiendo las ideas con rigor, claridad, coherencia y corrección y aportando una visión personal. (CL/CS)</p> <p>5.1. Lee textos informativos en papel o en formato digital sobre un tema del currículo de Literatura del siglo XX hasta nuestros días, extrayendo la información relevante para ampliar conocimientos sobre el tema. (CL)</p>

Metodología didáctica

Las guías electrónicas para la formación a distancia son una aplicación de Internet que sistematiza el proceso de enseñanza-aprendizaje en el Bachillerato a distancia de Galicia. La modalidad semipresencial es una variedad del Bachillerato a distancia.

El trabajo se organiza en doce unidades quincenales y cada una contiene los siguientes apartados:

1. Agenda, que indica paso a paso cada una de las tareas.
2. Objetivos, que el alumno tendrá que alcanzar a lo largo de esos quince días.
3. Documentos descargables: equivale a los tradicionales “apuntes” de las materias.
4. FAQ. Las dudas más frecuentes. Es útil que el alumno las consulte para resolver problemas, para ampliar la información y para conocer las dificultades que les han surgido a otras personas cuando estudiaron esa materia.
5. Vídeos educativos: serán aquellos vídeos que pueden facilitar la comprensión de conocimientos puntuales.
6. Ejercicios autoevaluables (con soluciones), donde el alumno podrá aplicar lo que aprendió a través del documento de contenidos. Es recomendable que mire las respuestas para corregir y afianzar los conocimientos adquiridos. Encontrará, por lo menos, dos entregas: una después de los documentos descargables y otra, una vez realizado el cuestionario.
7. Cuestionario, donde el alumno podrá comprobar el grado de consecución de los objetivos marcados para esa quincena.
8. Resúmenes, que se encuentran al finalizar cada quincena y que ayudarán al alumno en el último repaso.

Materiales y recursos didácticos

En el aula utilizaremos las unidades didácticas editadas por el IES San Clemente de Santiago (<https://guiasbac.iessanclemente.net/>)

Las obras de lectura obligatoria para este curso son las siguientes:

1. Federico García Lorca: *Romancero Gitano*.
2. Antonio Buero Vallejo: *La Fundación*.
3. Almudena Grandes Hernández: *El lector de Julio Verne*.

4. Gabriel García Márquez: *Crónica de una muerte anunciada*

Temporalización

Incluida en los apartados anteriores y en el concepto de unidad quincenal.

Para ayudar al alumno a organizarse se le entregará a principios de curso la siguiente guía, diferente para cada curso y para cada miembro del departamento, dependiendo de los días que correspondan a cada uno según su horario.

1ª EVALUACIÓN (8 días de clase)

1ª QUINCENA: *Léxico, morfología y semántica* (28 de septiembre y 5 de octubre)

2ª QUINCENA: *Categorías gramaticales* (19 y 26 de octubre)

3ª QUINCENA: *El texto* (2 y 9 de noviembre)

4ª QUINCENA: *Literatura española anterior a la Guerra civil* (16 y 23 de noviembre)

(Obras de lectura recomendada: *Romancero gitano* de Federico García Lorca y *La fundación*, de Antonio Buero Vallejo)

2ª EVALUACIÓN (8 días de clase)

1ª QUINCENA: *Oración simple, coordinación y yuxtaposición* (9 y 16 de diciembre)

2ª QUINCENA: *La oración compuesta por subordinación* (21 de diciembre, 11 y 18 de enero)

3ª QUINCENA: *Textos del ámbito académico* (25 de enero)

4ª QUINCENA: *Literatura española posterior a la Guerra civil* (8 y 15 de febrero)

(Obra de lectura recomendada: *El lector de Julio Verne*, de Almudena Grandes)

3ª EVALUACIÓN (7 días de clase)

1ª QUINCENA: *El español actual* (8 y 15 de marzo)

2ª QUINCENA: *Textos del ámbito periodístico y publicitario* (22 y 29 de marzo)

3ª QUINCENA: *Textos del ámbito profesional y empresarial* (12 de abril)

4ª QUINCENA: *Literatura hispanoamericana* (19 y 26 de abril)

(Obra de lectura recomendada: *Crónica de una muerte anunciada*, de Gabriel García Márquez)

Criterios de cualificación

En la evaluación ordinaria se realizará un único examen por trimestre, en las fechas establecidas por el jefe de estudios en el calendario de evaluación desde principios de curso, del que los alumnos están informados y que figura en la página web del centro. Se examinarán aspectos de lengua, literatura de las unidades de la evaluación correspondiente, así como cuestiones relacionadas con las obras de lectura asignadas a cada trimestre.

La nota de la evaluación reflejará la nota obtenida en ese examen y, además, podrán ser consideradas para la nota de cada evaluación la realización de boletines de ejercicios sobre los contenidos de las materias trimestrales (que se entregarán a los alumnos que asistan a ellas y a las que tendrán acceso también los que no asistan a través del aula virtual), así como otras actividades, como por ejemplo, la realización de una exposición oral sobre algún tema de literatura del trimestre y/o un comentario crítico. Estas actividades se comunicarán tanto en las tutorías orientativas como a través del aula virtual y su realización (junto con los boletines de ejercicios) podrán sumar un máximo de 2 puntos a la nota obtenida en el examen.

Se non se alcanza un mínimo de 5 en la nota trimestral, los alumnos tendrán que recuperar el trimestre correspondiente en el examen final que se realizará entre os días 10 e 16 de maio. La nota final del curso será la media aritmética de las tres evaluaciones. Si esa nota final no llega a un 5, el aluymno tendrá que acudir al examen extraordinario que programa a Jefatura de estudios y determina el Departamento.

Los errores ortográficos, de expresión y/o la mala presentación descontarán 0,25 cada una hasta un máximo de 2 puntos.

Cualquier prueba sevconsiderá suspensa (calificándose con 0 puntos) si se detecta que un alumno copió, permitió que otros copiasen su trabajo o participó en cualquier actividad o estrategia deshonestas para mejorar los resultados (propios o ajenos).

El examen siempre constará de un texto y de preguntas sobre el mismo, por un lado, y preguntas de la parte de lengua y de la parte de literatura con una puntuación equilibrada, por otro lado. Las preguntas sobre el texto nunca pueden superar los 3 puntos, salvo que esas preguntas puedan ser consideradas de la parte de lengua o de literatura, aprovechando el texto como excusa.

Atención a la diversidad

El planteamiento descrito hasta ahora posibilita diferentes ritmos de estudio y aprendizaje para cada alumno dentro de cada quincena.

Elementos transversales

Esta asignatura, especialmente en la parte de literatura, se presta, a través de los numerosos textos que se trabajan en clase y en las lecturas y actividades realizadas en casa, a profundizar en temas transversales en un amplísimo abanico, temas tan de actualidad como la igualdad de género, el maltrato animal, la corrupción en política y en general, y muchos más.

El Decreto 86/2015, destaca de forma significativa el rechazo de comportamientos y contenidos sexistas, y aquellos estereotipos que supongan discriminación. La materia debe contribuir también a incorporar elementos relacionados con la educación y seguridad vial, el desarrollo sostenible y la protección del medio ambiente, los riesgos de explotación y abuso sexual, y las situaciones de riesgo derivadas del uso de las TIC.

En los textos y las imágenes propuestos, y en el diseño de actividades y tareas, se abordan elementos relacionados con emprendimiento y la educación cívica y en valores (respeto, tolerancia, cooperación, solidaridad, igualdad entre hombres y mujeres, igualdad social, rechazo de cualquier tipo de discriminación, análisis crítico de hábitos de consumo, defensa del medio ambiente), que se consideran un criterio primordial de selección y enfoque.

Alumnos con la materia pendiente

En cumplimiento de las competencias del jefe de Departamento que figuran en el Decreto 324 /1996, el jefe de este Departamento se responsabilizará de los alumnos con la materia pendiente, así como de las pruebas extraordinarias realizando, en colaboración con la otra profesora, un único examen para todos los alumnos de la misma materia. (competencia h)

Divulgación de la programación

En cumplimiento de las competencias del jefe de Departamento que figuran en el Decreto 324 /1996, el jefe de este Departamento dará a conocer a los alumnos la información relativa a esta programación, con especial referencia a los objetivos, los mínimos exigibles y los criterios de evaluación elaborados por el Departamento (competencia g)

EDUCACIÓN SECUNDARIA PARA PERSOAS ADULTAS

PROGRAMACIÓN DE
COMUNICACIÓN
(ÁMBITO DA COMUNICACIÓN)

ÍNDICE

I. Introducción e contextualización	4
II. Educación Secundaria para Persoas Adultas. Aspectos comúns.....	5
Obxectivos xerais da etapa	5
Obxectivos específicos do Ámbito da Comunicación	7
1) Contribución da materia á adquisición das competencias clave	8
2) Contidos.....	9
3) Contidos mínimos.....	24
4) Criterios de avaliación	26
5) Estándares de aprendizaxe	35
III. Educación Secundaria para Persoas Adultas. Modalidade presencial. Aspectos específicos	46
1) Temporalización ESA presencial.....	46
2) Instrumentos de avaliación e criterios de cualificación ESA presencial ¡Error! Marcador no definido.....	47
IV. Educación Secundaria para Persoas Adultas. Modalidade a distancia semipresencial. Aspectos específicos	49
1) Temporalización ESA semipresencial	49
2) Instrumentos de avaliación ESA semipresencial.....	54
3) Criterios de cualificación ESA semipresencial.....	55
V. Orientacións metodolóxicas	55
VI. Medidas de atención á diversidade	57
VII. Medidas de reforzo	58
VIII. Exencións da materia de Lingua Galega	58

IX. Materiais e recursos didácticos	60
X. Plan de atención ao alumnado con materias pendentes de cursos anteriores	61
XI. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e da práctica docente	61
XII. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora	63
XIII. Plan lector	63
XIV. Plan para as tic	66
XV. Actividades complementarias e extraescolares	67
XVI. Divulgación da programación	67

I. Introducción e contextualización

As linguas son instrumentos de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. Asemade, achégannos ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais, favorecendo a competencia plurilingüe e intercultural.

A aprendizaxe lingüística non pode ser un fin en si mesma; unha lingua non se aprende para falar, ler ou escribir sobre ela, senón para falar, ler e escribir sobre o mundo, como medio das relacións interpersoais e recoñecemento do outro, motor do noso pensamento e das nosas reflexións, e porta de acceso ao coñecemento. Deste xeito, a lingua é non só unha parte importante da cultura senón tamén o medio de acceso ás manifestacións culturais e o instrumento co que a cultura se crea, se interpreta e se transmite.

Na educación secundaria obrigatoria para persoas adultas o Ámbito da Comunicación toma como referente os aspectos básicos do currículo relativos ás materias de lingua castelá e literatura, lingua galega e literatura e a primeira lingua estranxeira. Desde este punto de partida, o Ámbito da Comunicación conforma unha proposta curricular coherente, integrada e orientada ao desenvolvemento das competencias comunicativas das persoas adultas e ao desenvolvemento das súas capacidades intelectuais e afectivas coa finalidade de que lles permita a súa inserción activa e responsable na sociedade e o seu desenvolvemento persoal. Esta organización do currículo fomentará así a autonomía do alumnado na aprendizaxe, a competencia plurilingüe e pluricultural, a dimensión intercultural e a estruturación e organización do propio pensamento, por seren todos aspectos que redundan nunha aprendizaxe máis efectiva. Dentro deste ámbito preséntase o estudo coordinado das dúas linguas da nosa comunidade para conseguir unha competencia plena en ambas, favorecer a actitude positiva cara a elas e economizar esforzos no proceso de ensino-aprendizaxe. Os obxectivos do Ámbito da Comunicación só se poden acadar desde a perspectiva dese enfoque integrador das linguas.

A integración das materias lingüísticas faise necesaria especialmente no caso da aprendizaxe de persoas adultas se temos en conta que os coñecementos iniciais na primeira lingua funcionan como preconceptos na aprendizaxe das segundas, e que as operacións cognoscitivas que facilitan o descubrimento e o desenvolvemento lingüístico son comúns en todas elas, polo que se poden e se deben desenvolver ao mesmo tempo nos diferentes momentos do ensino para obter un efecto de reforzo. Ademais, o modelo metalingüístico empregado nas distintas linguas deberá de ser común para evitar interferencias entre os distintos procesos de aprendizaxe.

O centro EPA Río Lérez é un dos tres centros específicos de adultos da provincia de Pontevedra, considerando o centro penitenciario da Lama e o centro EPA Berbés de Vigo. Polo

tanto, ao noso centro acode unicamente alumnado adulto (agás excepcións puntuais) e, en caso ningún, alumnado menor de 16 anos. A partir de aí a casuística é moi variada, desde alumnos moi novos que veñen rematar aquí os seus estudos co obxectivo de atopar un traballo até alumnos ben maiores que veñen para continuar unha formación ao longo da vida.

O centro Río Lérez está nunha capital de provincia que recibe alumnado dos municipios do entorno. Malia esta variedade na procedencia xeográfica, a extracción sociocultural resulta bastante homoxénea, tratándose en calquera caso de alumnos con grandes dificultades para seguir estudos: desde alumnos con baixa capacidade intelectual a outros que levan moitos anos afastados dos estudos, con familias ás que atender e traballo que simultanean cos estudos. Polo tanto, o nivel co que nos atopamos é francamente baixo e o tempo que estes alumnos adican ao estudo, moi pouco, e na maior parte das veces, insuficiente. De aí tamén que o absentismo, o abandono e o fracaso escolar sexan moi altos e continua a loita do profesorado por evitar esas tres lacras.

II. Educación Secundaria para Persoas Adultas. Aspectos comúns

Obxectivos xerais da etapa

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

1. Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
2. Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
3. Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
4. Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo

e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

5. Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
6. Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
7. Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
8. Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
9. Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
10. Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
11. Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
12. Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
13. Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
14. Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

Obxectivos específicos do Ámbito da Comunicación

1. Coñecer, respectar e valorar a realidade plurilingüe e cultural de España, de Europa e do mundo actual, facerse consciente da riqueza que representan as linguas do Estado e as súas variedades lingüísticas e entender as situacións que provocan o contacto de linguas.
2. Comprender as circunstancias que condicionaron a historia social da lingua galega, afirmándoa como propia de Galicia, así como as que condicionan o seu uso actualmente, de xeito que se estea en disposición de superar as que supoñen obstáculos para o seu emprego en calquera contexto e situación.
3. Comprender discursos orais e escritos nas linguas galega e castelá nos diversos contextos da actividade sociocultural, persoal e académica; interpretarlos cunha actitude crítica, aplicando a súa comprensión a novas situacións de aprendizaxe.
4. Desenvolver, nas linguas galega e castelá, a capacidade de construír un discurso oral e escrito, coherente, creativo e adecuado aos distintos contextos da actividade social, laboral e cultural, de acordo coas diferentes situacións comunicativas, integrando os recursos expresivos lingüísticos e non lingüísticos.
5. Adquirir conceptos lingüísticos xerais, reflexionar sobre os elementos formais e mecanismos das linguas nos planos fonolóxico, morfosintáctico, léxico- semántico e textual.
6. Aplicar con certa autonomía os coñecementos sobre as linguas e as normas do uso lingüístico para comprender textos orais e escritos, para escribir e falar con adecuación, coherencia, cohesión e corrección, tanto en galego coma en castelán, e para tomar consciencia dos propios sentimentos e ideas e favorecer o control da propia conduta.
7. Adquirir as habilidades, actitudes e coñecementos necesarios que favorezan utilizar criticamente e con progresiva autonomía as bibliotecas, os medios de comunicación social e as TIC para obter, valorar, seleccionar, almacenar, producir, presentar e intercambiar información relacionada coa vida cotiá, académica e laboral.
8. Coñecer e empregar as normas que rexen o intercambio social das linguas e daquelas normas socioculturais que regulan a comunicación nos diferentes contextos, evitando estereotipos lingüísticos que supoñan xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.
9. Desenvolver os coñecementos, hábitos, habilidades e actitudes que fan posible a lectura de textos literarios, en galego e en castelán, como fonte de pracer, de enriquecemento, de coñecemento do mundo e do patrimonio cultural.
10. Adquirir as habilidades, as actitudes e os coñecementos necesarios para unha interpretación crítica das mensaxes dos medios de comunicación de masas e da publicidade, especialmente das que teñen relación coa vida cotiá e laboral.

Contribución da materia á adquisición das competencias clave

O Ámbito da Comunicación participa no desenvolvemento das competencias clave de educación secundaria:

Comunicación lingüística (CCL)

A aprendizaxe das habilidades lingüísticas e comunicativas garanten o manexo efectivo da comunicación no plano persoal, académico, social e profesional. O obxectivo último é a comprensión e expresión oral e escrita de diferentes tipos de textos de acordo coa intención e co contexto comunicativos.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

A linguaxe é, así mesmo, a base para a comprensión de termos e conceptos técnicos e o instrumento para desenvolver o razoamento lóxico matemático e o pensamento científico.

Competencia dixital (CD)

A formación neste ámbito proporciona coñecementos sobre a linguaxe dixital básica e permite desenvolver as destrezas necesarias para o acceso e tratamento da información dixital e o manexo de aplicacións e outros recursos informáticos.

Aprender a aprender (CAA)

O ámbito da comunicación capacita para realizar un proceso reflexivo de aprendizaxe por ser a linguaxe un instrumento necesario para pensar, planificar, analizar e reaxustar o proceso e avaliar o resultado. Amais potenciar a adquisición de técnicas de estudo e de estratexias para unha aprendizaxe autónoma, eficaz e permanente ao longo da vida: uso de dicionarios, elaboración de esquemas e mapas conceptuais e as habilidades de síntese e resumo de todo tipo de textos.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Os contidos deste ámbito contribúen a desenvolver as destrezas lingüísticas e comunicativas necesarias para interpretar fenómenos e problemas sociais, para elaborar respostas, tomar decisións e resolver conflitos, así como a capacidade de relacionarse de maneira construtiva en diferentes contornos sociais e culturais, aplicando as normas sociolingüísticas para o intercambio comunicativo, inspirando confianza e amosando unha actitude respectuosa conforme a principios democráticos.

O ensino das linguas dentro deste ámbito debe contribuír á utilización e mellora de prácticas igualitarias no uso da linguaxe e á ampliación do repertorio lingüístico do alumnado, de maneira que poida desenvolverse con éxito en distintos contornos sociais.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Este ámbito permite adquirir as competencias lingüísticas e comunicativas indispensables para xestionar os propios coñecementos, habilidades e actitudes de forma creativa e innovadora e con criterio propio.

Aprender a usar as linguas é aprender a utilizar estratexias adecuadas a cada situación comunicativa de maneira autónoma. Deste xeito, o desenvolvemento de habilidades lingüísticas contribúe ao fomento da autonomía e iniciativa persoal.

Conciencia e expresións culturais (CCEC).

O ámbito da comunicación proporciona ao alumnado estratexias para coñecer, comprender, apreciar e valorar con espírito crítico e cunha actitude aberta e respectuosa as diferentes manifestacións culturais e artísticas, utilízalas como fonte de enriquecemento e goce persoal e considéralas como parte da riqueza e patrimonio dos pobos.

Os usos lingüísticos reflicten as actitudes cara ás linguas e os seus falantes, cara á diversidade lingüística e é obxectivo deste ámbito o desenvolvemento de actitudes positivas ante esta diversidade, así como a erradicación dos usos discriminatorios da linguaxe.

Contidos

Na materia de Comunicación preséntase un estudo coordinado das dúas linguas oficiais para alcanzar unha competencia plena en ambas as dúas, favorecer unha actitude positiva cara a elas, tendo en conta a situación social de minorización social da lingua propia, e economizar esforzos no proceso de ensino-aprendizaxe.

Existe unha serie de contidos que son transferibles entre as dúas linguas, como son os aspectos relacionados coa competencia pragmática, a competencia textual, a construción de conceptos sobre o funcionamento das linguas ou o desenvolvemento de actitudes positivas. Cómpre non esquecer, porén, a existencia de aspectos específicos de cada unha delas, dado que o obxectivo final é acadar a competencia lingüística do alumnado en ambas as dúas.

Os contidos da Comunicación fan referencia á comprensión, interpretación e expresión da linguaxe verbal; os recursos e as características da comunicación oral e escrita en diferentes situacións, con interlocutores e fins diversos; o coñecemento da lingua: as normas ortográficas, as clases de palabras, relacións sintácticas e semánticas, as variedades lingüísticas, os usos discursivos da linguaxe e a tipoloxía textual; os conceptos básicos da

sociolingüística e o coñecemento da situación sociolingüística de Galicia; as etapas, os autores, as obras e os xéneros máis representativos das literaturas en lingua galega e en lingua castelá.

A Comunicación preséntase, en cada módulo, dividida en cinco bloques:

Bloque 1 «Comunicación oral: escoitar e falar»

Atende o uso oral das linguas galega e castelá. Nel procúrase que o alumnado adquira as habilidades necesarias para comunicar con precisión as súas propias ideas, realizar discursos elaborados de acordo cunha situación comunicativa, e escoitar activamente, interpretando de xeito correcto as ideas dos demais.

Bloque 2 «Comunicación escrita: ler e escribir»

Persegue que o alumnado sexa quen de entender e producir textos de distinto grao de complexidade e de xéneros diversos, en distintos soportes e formatos, en lingua galega e en lingua castelá.

Bloque 3 «Funcionamento da lingua»

Responde á necesidade de reflexión sobre os mecanismos lingüísticos que regulan a comunicación e arrédase da pretensión de utilizar os coñecementos lingüísticos como un fin en si mesmos para devolverlles a súa funcionalidade orixinal: servir de base para o uso correcto da lingua.

Bloque 4 «Lingua e sociedade»

Céntrase na necesidade de que o alumnado coñeza, explique e valore o plurilingüísmo como unha situación habitual e enriquecedora de todos os individuos. Asemade, incide na identificación e superación de prexuízos e na pertinencia de que o alumnado recoñeza e empregue termos sociolingüísticos precisos e os aplique á situación das linguas en Galicia.

Bloque 5 «Educación literaria»

Asume o obxectivo de facer do alumnado lectores/as cultos/as e competentes, implicados/as nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a vida. É un marco conceptual que alterna a lectura, a comprensión e a interpretación de obras literarias próximas aos seus gustos persoais e á súa madurez cognitiva, coa de textos literarios e obras completas representativas da literatura en lingua galega e en lingua castelá.

A organización e secuenciación dos contidos nos catro módulos realizouse tendo e conta que

o currículo vai dirixido a persoas adultas de características diversas. Tivéronse en conta tres principios:

O seu nivel de dificultade, comezando coa tipoloxía textual que presenta un menor nivel de dificultade ou coa que o alumnado adulto está máis familiarizado.

A integración de contidos relativos aos cinco bloques temáticos. Canto á educación literaria, a introdución de contidos de historia literaria comeza nos módulos tres e catro. Destínase o módulo tres á historia das literaturas en lingua galega e en lingua castelá ata o século XX e o módulo catro á literatura dos séculos XX e XXI, por ser a máis próxima aos gustos do alumnado e a que mellor pode propiciar o desenvolvemento do aprecio pola lectura como fonte de coñecemento e pracer.

Reiteración en todos os módulos dos contidos que inciden na capacidade de lectura comprensiva e expresión oral e escrita do alumnado.

Contidos Módulo I

Unidade didáctica 1: Comunicación oral.

Esta primeira unidade do módulo 1 funciona como introdución a todos os contidos relacionados coas linguas que se estudarán ao longo do resto de unidades.

O seu primeiro bloque trata da comunicación e da linguaxe como medio de expresión especificamente humana.

Un segundo bloque amosa as características principais dos distintos tipos de textos orais que utilizamos decotío.

O terceiro bloque explica a distribución das linguas europeas, das linguas do Estado español e da situación das linguas que se falan en Galicia, poñendo énfase na relación de familiaridade entre elas como, por exemplo, as linguas da lusofonía.

1. A comunicación e os signos.
  - 1.1. Elementos da comunicación e funcións da linguaxe.
  - 1.2. Linguaxe, lingua e fala: a comunicación oral e escrita.
  - 1.3. A lingua formal e informal: as normas de cortesía.
2. Clasificación dos textos orais.
  - 2.1. Textos orais informais: as conversas espontáneas.

- 2.2. Textos orais dos medios de comunicación.
- 2.3. Textos orais formais monologados e dialogados.
- 3. As familias lingüísticas e as nosas linguas.
  - 3.1. As linguas de Europa.
  - 3.2. O galego-portugués e os países da lusofonía.
  - 3.3. As linguas do Estado español.
  - 3.4. A normalización da lingua galega.

Unidade didáctica 2: Gramática da lingua

Nesta unidade ocupámonos de contidos de tipo ortográfico, fonético, morfolóxico, semántico e sintáctico. A súa finalidade non é tanto que o alumno asimile unha serie de conceptos teóricos ou de regras ortográficas como que as empregue á hora de elaborar as propias producións orais e escritas e, deste xeito, mellorar a súa calidade.

- 1. O alfabeto. Grafías e fonemas. A sílaba.
  - 1.1. O alfabeto.
  - 1.2. Sistema vocálico e consonántico do galego.
  - 1.3. A sílaba. Ditongos, tritongos e hiatos.
- 2. Acentuación, ortografía, puntuación.
  - 2.1. Acentuación.
  - 2.2. Ortografía.
  - 2.3. Uso de maiúsculas e minúsculas.
  - 2.4. Normas de puntuación. Uso do punto e coma.
  - 2.5. O procesador de textos e os correctores ortográficos.
- 3. Morfoloxía, sintaxe, semántica.
  - 3.1. Morfoloxía: as categorías gramaticais sustantivo, adxectivo e determinante.
  - 3.2. Introducción á sintaxe.

3.3. Relación de significado entre palabras: sinonimia, antonimia e polisemia.

Unidade didáctica 3: Comunicación escrita

Desenvolveremos a comprensión e a elaboración de textos escritos. A comprensión fai referencia ao nivel de entendemento que acadamos dun texto escrito determinado. É fundamental descifrar o escrito correctamente e extraer o significado xeral e os específicos, para desenvolver calquera actividade.

1. A procura de información e as técnicas de estudo.
  - 1.1. Técnicas de estudo.
  - 1.2. O resumo, o esquema, o subliñado, os mapas conceptuais.
  - 1.3. O parágrafo. Ideas principais e secundarias.
  - 1.4. A procura de información: dicionarios, revistas, enciclopedias, motores de busca.
  - 1.5. Traballos académicos.
2. Tipos de textos.
  - 2.1. Textos da vida cotiá.
  - 2.2. Textos dos medios de comunicación.
  - 2.3. Os textos prescritivos ou instrutivos.
  - 2.4. A publicidade.
3. A redacción de textos.
  - 3.1. Técnicas de redacción de textos. Coherencia, cohesión e adecuación.

Unidade didáctica 4: Educación literaria

O obxectivo desta unidade é facer do alumnado persoas lectoras cultas e competentes, implicadas nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a vida. Altéranse a lectura, a comprensión e a interpretación de obras literarias próximas aos seus gustos persoais e á súa madureza cognitiva coas de textos literarios e obras completas representativas da literatura en galego e en castelán.

Aínda que a introdución de contidos de historia literaria comeza nos módulos 3 e 4, nesta unidade presentaranse os principais xéneros literarios e as súas características, buscando o desenvolvemento progresivo da autonomía lectora e da consideración da lectura como

fonte de coñecemento do mundo e da persoa, así como a súa valoración como fonte de pracer.

1. Introducción aos xéneros literarios.
2. A lírica.
  - 2.1. O poema: a métrica e a rima. As estrofas.
  - 2.2. Principais recursos literarios.
  - 2.3. Principais subxéneros líricos.
3. Introducción aos textos narrativos.
  - 3.1. Principais subxéneros narrativos.
  - 3.2. A narrativa breve.
4. O xénero teatral. O espectáculo teatral.
  - 4.1. Características dos textos dramáticos.
  - 4.2. A representación.
  - 4.3. Breve evolución da escena ao longo da historia.

Contidos Módulo II

Unidade didáctica 5: Comunicación oral

Esta primeira unidade do módulo 2 complementa a primeira unidade do módulo anterior, profundizando contidos xa desenvolvidos antes, e achegando nova información.

O seu primeiro bloque aborda o tema da expresión oral persoal, aplicada á lectura en voz alta, ao recitado de poemas, ou á exposición oral de contidos diante dun público, así como de todos os aspectos relacionados coa comunicación non verbal a través do propio corpo.

Un segundo bloque explica os diferentes tipos de textos audiovisuais a través dos que nos informamos en medios como a radio, a televisión ou Internet. En relación co uso social da lingua, tamén aborda o controvertido asunto do uso politicamente correcto da lingua, evitando expresións discriminatorias (sexistas, xenófobas ou homófobas).

O terceiro bloque afonda na distribución das linguas no mundo enteiro e a súa distribución en familias. Explica logo a orixe histórica das linguas e dialectos do estado español, e finaliza

cunha exposición sobre a situación lingüística de Hispanoamérica.

1. Os textos orais.
  - 1.1. A lectura en voz alta e a recitación.
  - 1.2. Introducción á exposición oral.
  - 1.3. A linguaxe non verbal.
2. Os textos orais audiovisuais.
  - 2.1. Clasificación dos textos orais audiovisuais.
  - 2.2. Textos xornalísticos informativos de carácter oral.
  - 2.3. Lingua e discriminación.
3. As familias lingüísticas e as nosas linguas.
  - 3.1. As linguas do mundo e o ecolingüismo.
  - 3.2. Orixe das linguas do Estado español.
  - 3.3. Os dialectos do español.
  - 3.4. O español de América.

Unidade didáctica 6: Gramática da lingua

Nesta unidade ocupámonos, ao igual que ocurría na que leva idéntico título no módulo 1, de contidos de tipo ortográfico, fonético, morfolóxico, sintáctico e semántico.

1. Fonética, ortografía e puntuación.
  - 1.1. Fonética e fonoloxía do galego.
  - 1.2. Acentuación, ortografía e puntuación.
  - 1.3. O procesador de textos. Correctores ortográficos. Tradutores.
2. Morfoloxía e sintaxe.
  - 2.1. O pronome persoal.
  - 2.2. O verbo.

- 2.3. Adverbio, preposición e conxunción.
- 2.4. Sintaxe: as funcións de Suxeito e Predicado.
- 3. Semántica e cohesión textual.
  - 3.1. O campo semántico. Sinonimia, antonimia, polisemia, homonimia.
  - 3.2. Significado denotativo e connotativo.
  - 3.3. Procedementos de cohesión textual: repetición, deixe, anáfora, elipse.

Unidade didáctica 7: Comunicación escrita

Nesta unidade didáctica seguiremos ocupándonos dos contidos presentados no módulo 1: Tipos de textos.

- 1. Tipos de textos.
  - 1.1. Textos narrativos.
  - 1.2. Textos dialogados. A linguaxe teatral.
  - 1.3. Textos descritivos.
  - 1.4. Tipos de descrições.
- 2. Os medios de comunicación. Textos xornalísticos de opinión. O artigo de opinión e o editorial. A reportaxe.
- 3. Textos descontinuos: táboas, gráficos, mapas, infografías.
- 4. Técnicas de redacción de textos: coherencia, cohesión e adecuación.

Unidade didáctica 8: Educación literaria

Nesta unidade didáctica trataremos das características da linguaxe literaria, é dicir, deses elementos que converten a lingua en literatura.

- 1. A linguaxe literaria: características xenéricas dos textos literarios.
  - 1.1. Características da linguaxe literaria.
  - 1.2. As formas de expresión literaria.
- 2. O texto narrativo: punto de vista, tempo e espazo, personaxes principais.
  - 2.1. Elementos de la narración.

3. O texto teatral: os subxéneros teatrais.
4. A análise de textos literarios. O comentario de textos.
5. A novela gráfica e o cómic. Texto e imaxe.
  - 5.1. A orixe do cómic.
  - 5.2. A linguaxe do cómic.
  - 5.3. Iconografía do cómic.
6. O cine: subxéneros cinematográficos.
  - 6.1. Características dos xéneros cinematográficos e categorías.

Contidos Módulo III

Unidade didáctica 9: Comunicación oral

Esta primeira unidade do módulo 3 está dedicada, como as dos módulos precedentes, ás técnicas de comunicación oral e aos temas de historia e sociolingüística da lingua galega.

Os seus dous primeiros bloques explican as características formais das exposicións orais e os debates, suxiren as mellores estratexias que se deben seguir na súa preparación e realización e tamén ofrecen recomendacións para a súa posta en práctica, en especial con respecto á utilización das TIC (Tecnoloxías da Información e a Comunicación) como ferramentas de apoio para o desenvolvemento destas tarefas

O terceiro bloque está dedicado á explicación das fases iniciais de formación das linguas romances e, en particular, da lingua galega. Aborda a orixe común do galego e o portugués e a relación actual que se establece entre todos os falantes desa lingua común inicial. Complétase cun percorrido pola evolución histórica e os avatares da lingua galega desde a Idade Media ata os inicios do século XX.

O cuarto bloque describe as variedades xeográficas do idioma galego actual, do cal apuntamos os trazos máis salientables de cada zona. Tamén explica a necesidade dunha variante normativa de lingua que sirva como referente. E remata cun apartado que reflexiona sobre os pensamentos erróneos que se soen asociar ao uso da lingua galega.

1. A exposición oral.
  - 1.1. O guiión. Ideas principais e secundarias.

- 1.2. Uso das TIC nas exposicións orais.
2. O debate.
  - 2.1. Técnicas e estratexias do debate.
  - 2.2. Linguaxe formal e cortesía verbal.
3. Historia da lingua galega.
  - 3.1. Orixe e formación do galego.
  - 3.2. Historia social do galego até 1916.
  - 3.3. O portugués e os países da lusofonía
4. Sociolingüística do galego.
  - 4.1. Variedades xeográficas da lingua galega e o galego estándar.
  - 4.2. Prexuízos asociados á lingua galega.

Unidade didáctica 10: Gramática da lingua

Nesta unidade ocupámonos de contidos de tipo ortográfico, morfolóxico e semántico.

1. A puntuación e a cohesión textual. Normas de acentuación.
  - 1.1. A puntuación e a cohesión textual.
  - 1.2. Acentuación.
2. Morfoloxía. As categorías gramaticais.
  - 2.1. Substantivo, adxectivo.
  - 2.2. Determinantes.
  - 2.3. Pronomes.
  - 2.4. Verbo.
  - 2.5. Adverbio, preposición, conxunción.
3. Semántica.
  - 3.1. Sinonimia e antonimia.

3.2. Homonimia e polisemia.

3.3. Campo semántico e campos conceptuais.

Unidade didáctica 11: Comunicación escrita

Desenvólvese a comprensión e a elaboración de textos escritos.

1. Tipos de textos.

1.1. Textos literarios versus non literarios...

1.2. Textos expositivos

1.3. Textos descontinuos.

2. Traballos académicos.

3. Técnicas de estudo.

4. Técnicas de redacción de textos. A adecuación, a coherencia, a cohesión.

Unidade didáctica 12: Educación literaria

Iniciamos agora o estudo da literatura en galego e mais en español cun ambicioso percorrido dende as primeiras testemuñas ao longo dos séculos, nun vaivén desigual no caso da literatura galega e a española. Os principais obxectivos deste epígrafe son desenvolver e afianzar o hábito da lectura e coñecer e valorar as obras máis relevantes da literatura nas dúas linguas como mostras do noso patrimonio cultural.

1. Historia da literatura galega.

1.1. Idade Media.

1.1.1. A lírica medieval.

1.1.1.1. Cantigas de amor.

1.1.1.2. Cantigas de amigo.

1.1.1.3. Cantigas de escarnio e maldizer.

1.1.1.4. Cantigas de Santa María.

1.1.1.5. A prosa na Idade Media.

1.1.2. Os Séculos Escuros.

- 1.1.3. Precusores e Rexurdimento.
  - 1.1.3.1. Rexurdimento pleno.
- 2. Historia de la literatura castellana.
  - 2.1. Edad Media.
    - 2.1.1. Poesía lírica tradicional.
    - 2.1.2. Poesía narrativa medieval.
  - 2.2. Renacimiento (Siglo XVI).
    - 2.2.1. Poesía.
    - 2.2.2. Narrativa.
  - 2.3. Barroco (Siglo XVII).
    - 2.3.1. Poesía.
    - 2.3.2. Comedia Nacional.
  - 2.4. Neoclasicismo (Siglo XVIII).
  - 2.5. Romanticismo.
  - 2.6. Realismo y naturalismo.

Contidos Módulo IV

Unidade didáctica 13: Comunicación oral

Os contidos sobre comunicación oral e sociolingüística do módulo 4 recóllense nesta primeira unidade que presenta os seus contidos organizados deste xeito:

O seu primeiro bloque trata a función social das linguas e os seus diferentes niveis de uso segundo a situación comunicativa e as características dos interlocutores.

Un segundo bloque afonda na explicación dos medios de comunicación audiovisual que xa se estudaron en módulos anteriores.

O terceiro bloque continúa o percorrido pola historia da lingua galega iniciado no terceiro módulo ata chegar ao galego do século XXI.

1. O uso social das linguas.
  - 1.1. Variedades diafásicas e diastráticas.
  - 1.2. A prosodia e a linguaxe non verbal.
2. Os medios de comunicación audiovisual.
  - 2.1. A linguaxe radiofónica e televisiva.
3. Sociolingüística da lingua galega.
  - 3.1. Historia da lingua galega desde 1916.
  - 3.2. Bilingüismo e diglosia. As interferencias lingüísticas.
  - 3.3. As funcións da lingua.

Unidade didáctica 14: Gramática da lingua

Nesta unidade imos afondar en moitos dos contidos que foron tratados en módulos anteriores coa finalidade de reforzalos e, ao tempo, enfrontarse a outros novos. Así, en ortografía imos ocuparnos dalgunhas palabras que adoitan presentar dificultades aos usuarios das dúas linguas oficiais de Galicia. Igualmente, dedicamos un espazo importante tanto á explicación das orixes do léxico das nosas linguas coma aos procedementos de formación de novos vocábulos. O enriquecemento do vocabulario vai incidir dun xeito decisivo na súa competencia comunicativa. Finalmente, ocuparémonos da estrutura da oración para que o alumno sexa quen non só de identificar os conceptos teóricos que aquí se explican, senón tamén, e fundamentalmente, de aplicarlos ás producións propias.

1. Léxico e semántica.
  - 1.1. Estrutura da palabra.
  - 1.2. Organización do léxico en castelán e galego.
  - 1.3. Semántica. Palabras tabú e eufemismos.
2. Ortografía, acentuación, puntuación.
  - 2.1. Acentuación.
  - 2.2. Grafías.
  - 2.3. Grupos consonánticos.

- 2.4. Homófonos.
- 2.5. Repaso de signos de puntuación.
- 2.6. Fonética.
- 3. Sintaxe e construción textual.
  - 3.1. Os sintagmas.
  - 3.2. Enunciados e oracións.
  - 3.3. Estrutura sintáctica da oración simple. Complementos do predicado.
  - 3.4. Clasificación da oración segundo a natureza do predicado.

Unidade didáctica 15: Comunicación escrita

Desenvolveremos a comprensión e a elaboración de textos escritos.

- 1. Tipos de textos.
  - 1.1. Textos administrativos, legislativos e xurídicos
  - 1.2. Textos xornalísticos.
  - 1.3. Textos argumentativos.
- 2. Técnicas de redacción de textos. A cohesión gramatical

Unidade didáctica 16: Educación literaria

Esta última unidade do módulo imos adicala ao estudo da literatura dos séculos XX e XXI. É, polo tanto, un percorrido moi ambicioso ao longo de moitos anos, tendencias e xeracións literarias. Preténdese acadar unha visión panorámica dos autores e obras máis representativos das literaturas en lingua galega e castelá. O obxectivo é que o alumno coñeza o fundamental deste amplo período e poida, cando dispoña de tempo, achegarse máis polo miúdo ao coñecemento e goce das obras dos autores/as que forman xa parte da historia das nosas literaturas.

- 1. Historia da literatura galega do Século XX.
  - 1.1. A literatura galega no primeiro terzo do século XX.
    - 1.1.1. A poesía no primeiro terzo do século XX.
    - 1.1.2. A prosa no primeiro terzo do século XX.

- 1.1.3. O teatro do primeiro terzo do século XX.
- 1.2. A literatura galega desde 1936 a 1976.
  - 1.2.1. A poesía desde 1936 a 1976.
  - 1.2.2. A narrativa desde 1936 a 1976.
  - 1.2.3. O teatro desde 1936 a 1976.
- 1.3. A literatura do exilio entre 1936 e 1976.
- 1.4. A literatura galega de 1976 á actualidade.
  - 1.4.1. A poesía desde 1976.
  - 1.4.2. A narrativa desde 1976.
  - 1.4.3. O teatro desde 1976.
- 2. Historia de la literatura castellana del Siglo XX.
  - 2.1. La literatura antes de la Guerra Civil.
    - 2.1.1. Modernismo y Generación del 98.
    - 2.1.2. La Generación del 14 o Novecentismo.
    - 2.1.3. Las vanguardias.
    - 2.1.4. La Generación del 27.
  - 2.2. La literatura desde la Guerra civil.
    - 2.2.1. Poesía de posguerra.
    - 2.2.2. Narrativa de posguerra.
    - 2.2.3. Teatro de posguerra.
  - 2.3. La literatura desde 1975.
    - 2.3.1. Poesía desde 1975.
    - 2.3.2. Narrativa desde 1975.
    - 2.3.3. Teatro desde 1975.
- 3. Literatura hispanoamericana del Siglo XX.

Contidos mínimos

Contidos mínimos M-I

Para superar o módulo, o alumnado deberá ser quen de:

1. Expresarse con claridade, propiedade e corrección en ambas as dúas linguas, respectando as normas ortográficas, polo menos no que á palabra se refire.
2. En textos expositivos en galego ou en castelán:
  - 2.1. Diferenciar as ideas principais das secundarias.
  - 2.2. Efectuar un resumo de dito texto.
  - 2.3. Identificar correctamente os elementos do proceso comunicativo.
  - 2.4. Recoñecer nun enunciado dado a función da linguaxe dominante.
  - 2.5. Aplicar as regras xerais de acentuación, puntuación e ortografía en palabras de ambas as linguas.
3. Comprender que nunha lingua existen variedades internas; analizar superficialmente as causas que as provocan, entender que é un rexistro lingüístico e identificar en textos os usos propios tanto da linguaxe coloquial como da formal.
4. Recoñecer o substantivo e o pronome, o adxectivo e o determinante así coma os trazos propios da flexión nominal prestando especial atención á distribución dos flexivos en galego.
5. Respecto á sociolingüística, valorar a diversidade lingüística do estado español, Europa e o mundo. Manexar adecuadamente os conceptos de bilingüismo, diglosia e interferencia e valorar razoadamente a situación lingüística de Galicia.
6. Adscribir un texto literario ao xénero literario que lle corresponde razoando tal adscripción.
7. Ler a obra literaria proposta polo profesor/a.

Contidos mínimos M-II

Respecto dos contidos, para superar este módulo o alumnado terá que:

1. Expresarse en ambas as linguas con claridade, propiedade e corrección, polo menos no que á ortografía da palabra se refire.

2. Coñecer a clasificación dos textos orais.
3. Aplicar as regras xerais de acentuación, ortografía e puntuación.
4. Recoñecer o pronome persoal, o verbo, o adverbio, as preposicións e as conxuncións. Manexar adecuadamente a conxugación verbal en ambas linguas. Distinguir suxeito e predicado.
5. Coñecer os diferentes tipos de relación semántica e ser capaz de efectuar adecuadamente exercicios de sinonimia, antonimia e hiperonimia.
6. Distinguir os distintos tipos de textos segundo o modo do discurso.
7. Valorar a diversidade lingüística e coñecer a orixe das linguas do Estado español.
8. Coñecer as características da linguaxe literaria, nomeadamente dos xéneros narrativo e dramático.
9. Ler a obra literaria proposta polo profesor.

Contidos mínimos M-III

Para superar este módulo o alumnado deberá ser capaz de:

1. Coñecer as técnicas e estratexias da exposición oral e do debate.
2. Aplicar as regras xerais de acentuación, ortografía e puntuación.
3. Coñecer distintas técnicas de estudo e redacción de textos.
4. Identificar as clases de palabras: substantivos, adxectivos, determinantes, pronomes, verbos, adverbios e preposicións.
5. Valoración positiva do idioma galego, superando prexuízos.
6. Coñecer a orixe, historia social e variedades xeográficas do galego.
7. Coñecemento e valoración das literaturas galega e española.
8. Ler a obra literaria proposta polo profesor.

Contidos mínimos M-IV

Para superar o módulo os alumnos deberán ser capaces de:

1. Expresarse con propiedade, claridade e corrección en ambas as linguas aplicando as

reglas ortográficas básicas, polo menos no que á palabra se refire.

2. Revisión da ortografía da palabra prestando especial atención a aqueles termos que presentan grafías diferentes en ambas as dúas linguas.
3. Recoñecer os textos administrativos e xornalísticos; os usos lingüísticos propios dos mesmos e clasificalos axeitadamente.
4. Incluír unha palabra na clase que lle corresponde e saber identificar os seus elementos estruturais.
5. Recoñece nun texto as oración e, en consecuencia, puntualo convenientemente.
6. Clasificar as oracións aplicando criterios estruturais, semánticos, a intención comunicativa do emisor e a natureza do predicado.
7. Manexar axeitadamente os conceptos de bilingüismo, diglosia e interferencia e valorar razoadamente a situación lingüística de Galicia.
8. Coñecemento e valoración das literaturas galega e española.
9. Ler a obra literaria proposta polo profesor

Criterios de avaliación

MÓDULO I

Bloque 1 (Comunicación oral)

1. Comprender e interpretar a intención comunicativa e a idea xeral de textos orais de diverso tipo, identificando e discriminando as ideas principais e as ideas secundarias do texto.
2. Expor oralmente temas relacionados coa actividade académica e con noticias do seu interese.
3. Valorar nas producións orais propias ou alleas unha articulación clara, unha pronunciación adecuada e un uso adecuado das regras morfosintácticas.
4. Participar activamente en diálogos, debates e traballos cooperativos.
5. Analizar criticamente as mensaxes que impliquen calquera tipo de prexuízo ou sexan discriminatorias.
6. Coñecer, valorar e usar a lingua galega nas intervencións orais propias e alleas, tanto espontáneas como planificadas.

7. Aplicar técnicas e estratexias para falar en público, en situacións formais e informais, de forma individual ou en grupo.
8. Ler en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa.

Bloque 2 (Comunicación escrita)

1. Comprender e interpretar textos escritos de diverso tipo identificando a súa estrutura comunicativa.
2. Utilizar estratexias para a discriminación das ideas principais e secundarias do texto, analizar o seu contido e sintetizalo.
3. Producir textos escritos de distinto tipo, en formato papel ou dixital, utilizando as seguintes estratexias: buscar e desenvolver ideas, organizalas, elaborar unha primeira redacción, corrixir, reelaborar o texto e preparar a redacción definitiva.
4. Presentar os textos escritos, tanto en formato papel coma en formato dixital, evitando calquera erro gramatical, ortográfico ou tipográfico.
5. Utilizar de forma guiada a biblioteca escolar e outras bibliotecas e as tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de información.

Bloque 3 (Funcionamento da lingua)

1. Recoñecer, explicar e usar os elementos e funcións da comunicación.
2. Recoñecer o sistema vocálico e consonántico da lingua galega. Coñecemento e produción dos sons propios da lingua galega.
3. Recoñecer e aplicar as normas de ortografía: acentuación, usos das distintas letras, etc. Coñecer as diferenzas entre a linguaxe formal e informal.
4. Recoñecer, explicar e usar con corrección as categorías gramaticais seguintes: substantivos, adxectivos, determinantes e pronome persoal tónico.
5. Comprender e utilizar estratexias para inducir as regras de concordancia e as funcións sintácticas de suxeito e predicado.
6. Coñecer expresións e vocabulario de uso frecuente, referido a obxectos do contorno inmediato, situacións e actividades cotiás, necesidades básicas.

Bloque 4 (Lingua e sociedade)

1. Valorar positivamente o plurilingüismo como expresión de riqueza tanto para o propio individuo como para a humanidade.
2. Coñecer as linguas de España.
3. Coñecer a lusofonía e achegarse ás culturas que o integran.
4. Coñecer e analizar a situación sociolingüística de Galicia a partir do estudo dos seus ámbitos familiares, escolares e do lugar onde viven.
5. Adquirir vínculos positivos cara ao uso da lingua galega e asumir a importancia da contribución individual e colectiva no desenvolvemento do idioma.

Bloque 5 (Educación literaria)

1. Ler de forma autónoma ou guiada obras de literatura adecuadas aos seus intereses, expondo a súa opinión persoal e relacionando o seu sentido coa propia experiencia e outros coñecementos adquiridos, e asimilar os trazos estéticos xerais que definen cada texto.
2. Diferenciar os grandes xéneros literarios e recoñecer as súas características a partir da lectura.
3. Coñecer e usar as estratexias e técnicas que axuden a analizar e interpretar o texto literario antes, durante e despois da lectura.
4. Utilizar, con progresiva independencia, todo tipo de bibliotecas, físicas ou dixitais.
5. Coñecer e valorar a lectura como fonte de coñecemento do mundo e do individuo e como fonte de pracer.

MÓDULO II

Bloque 1 (Comunicación oral)

1. Comprender e interpretar a intención comunicativa de novas de actualidade e de informacións de crónicas, reportaxes e documentais procedentes dos medios de comunicación audiovisual.
2. Participar activamente en situacións de comunicación características das diferentes tarefas curriculares.

3. Identificar e seleccionar as informacións adecuadas ao obxectivo da escoita, cooperación e respecto ante as intervencións dos demais e valoración das diferentes informacións.
4. Recoñecer diferentes textos segundo a intencionalidade do emisor.
5. Valorar as producións orais emitidas cunha prosodia e fonética correctas, respectando as normas que rexen a interacción oral e aplicando as normas sociocomunicativas.
6. Valorar positivamente a utilización das linguas galega e castelá en todos os ámbitos lingüísticos.
7. Valorar as normas de cortesía e os marcadores lingüísticos das relacións sociais coma o uso e selección de formas de tratamento, convencións no emprego da palabra e estratexias de interacción.
8. Producir discursos breves e comprensibles sobre temas da vida cotiá, de interese persoal ou social.
9. Ler en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa.

Bloque 2 (Comunicación escrita)

1. Comprender e interpretar textos escritos de diverso tipo.
2. Crear textos escritos, en formato papel ou dixital, utilizando as seguintes estratexias: buscar e desenvolver ideas, organizalas, facer unha primeira redacción, corrixir, reelaborar o texto e preparar a redacción definitiva.
3. Utilizar de forma guiada a biblioteca escolar e outras bibliotecas e as tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de información.
4. Producir textos de distintos tipos, a partir dun modelo, en formato papel ou dixital.
5. Usar, con progresiva autonomía, as tecnoloxías da información e da comunicación para planificar, revisar e mellorar o texto.
6. Presentar os textos escritos, tanto en formato papel coma en formato dixital, evitando calquera erro gramatical, ortográfico ou tipográfico.
7. Valorar a actitude positiva ante a produción escrita nas linguas galega e castelá.

Bloque 3 (Funcionamento da lingua)

1. Coñecer as diferentes características da linguaxe oral e escrita e entre a linguaxe formal e informal.
2. Recoñecer e usar a fonética das linguas galega e castelá. Aplicar e valorar as normas ortográficas e morfolóxicas.
3. Analizar e usar correctamente a puntuación de acordo coa cohesión textual.
4. Recoñecer, explicar e usar con corrección as categorías gramaticais seguintes: pronomes persoais átonos, verbo, preposición, adverbio e conxunción.
5. Comprender e utilizar estratexias para inducir as regras de concordancia e as funcións sintácticas de suxeito e predicado.
6. Coñecer expresións e vocabulario de uso frecuente, referido a obxectos do contorno inmediato, situacións e actividades cotiás e necesidades básicas.
7. Recoñecer e usar correctamente as relacións de sinonimia, polisemia e antonimia.
8. Comprender o significado das palabras en toda a súa extensión para recoñecer e diferenciar os usos obxectivos dos subxectivos.
9. Recoñecer, usar e explicar os nexos e conectores textuais (espaciais, temporais, de oposición e de contraste) e os principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais coma léxicos.

Bloque 4 (Lingua e sociedade)

1. Coñecer a realidade plurilingüe de España, a distribución xeográfica das súas linguas e dos dialectos, as súas orixes históricas e algúns dos seus trazos diferenciais.
2. Describir a diversidade lingüística no mundo, en Europa e na Península Ibérica. Coñecer e valorar as variedades da lingua castelá na Península Ibérica.
3. Coñecer a situación da lingua castelá en América do Sur.

Bloque 5 (Educación literaria)

1. Ler con regularidade obras literarias.
2. Valorar o uso dos elementos propios de cada xénero literario, o punto de vista empregado e o uso estético da linguaxe.

3. Ler expresiva e comprensivamente textos literarios de diverso tipo, analizando a súa composición (tema, estrutura, elementos formais, principais recursos estilísticos, etc.) e identificando os trazos dos subxéneros.
4. Producir, logo de planificación, valoracións persoais sobre as obras traballadas na aula.
5. Escribir textos de intención estética servíndose dos coñecementos literarios adquiridos e dos recursos retóricos traballados na aula.
6. Valorar a lectura como fonte de pracer.

MÓDULO III

Bloque I (Comunicación oral)

1. Comprender, interpretar e valorar textos orais expositivos e argumentativos.
2. Valorar as producións emitidas cunha fonética galega correcta e actitude crítica ante os prexuizos que se poidan asociar a ela.
3. Aplicar técnicas e estratexias para falar en público, en situacións formais ou informais. Producir textos expositivos e argumentativos en diferentes rexistros.
4. Participar activamente e con argumentos en debates nos cales se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.

Bloque 2 (Comunicación escrita)

1. Analizar textos literarios, identificar os trazos dos subxéneros e a funcionalidade dos recursos retóricos.
2. Comprender, interpretar e valorar textos expositivos e argumentativos. Producir textos expositivos e argumentativos.
3. Usar os recursos que ofrecen as bibliotecas e as tecnoloxías da información e da comunicación para obter, organizar e seleccionar información.
4. Manifestar unha actitude reflexiva e crítica ante a lectura de calquera tipo de texto para detectar prexuizos e discriminacións.
5. Planificar producir e revisar textos con adecuación, coherencia, cohesión e con respecto polas normas morfolóxicas, ortográficas e tipográficas.

Bloque 3 (Funcionamento da lingua)

1. Aplicar e valorar as normas ortográficas e morfolóxicas das linguas galega e castelá. Analizar e usar correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión sintáctica e textual. Analizar e usar correctamente as normas de acentuación.
2. Recoñecer a estrutura de substantivos, adxectivos e verbos e da súa caracterización morfolóxica para mellorar a comprensión e produción textuais.
3. Recoñecer e identificar os trazos característicos da categoría gramatical dos pronomes determinativos, dos pronomes persoais e dos adverbios, explicando os seus usos e valores nos textos.
4. Recoñecer en textos de diversa índole e usar nas producións propias orais e escritas os diferentes conectores textuais.
5. Reflexionar e explicar as relacións semánticas: sinonimia e antonimia.

Bloque 4 (Lingua e sociedade)

1. Recoñecer os principais elementos na orixe e formación da lingua galega.
2. Identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde os seus inicios até 1916.
3. Coñecer e describir a situación sociolingüística e legal das linguas de España. Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a situación persoal en relación a eles.

Bloque 5 (Educación literaria)

1. Identificar e comprender as distintas épocas e períodos das literaturas en galego e en castelán desde as súas orixes ata o século XX.
2. Seleccionar, ler e comentar de xeito autónomo textos representativos das literaturas en galego e en castelán desde a Idade Media ata o século XX e relacionar o seu contido co contexto histórico, cultural e sociolingüístico de cada período.
3. Elaborar traballos individuais e/ou en grupo, nos que se describan e analicen textos representativos das literaturas en galego e en castelán desde a Idade Media ata o século XX.
4. Consultar fontes de información e familiarizarse cos recursos das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización de traballos e cita axeitada destas.

MÓDULO IV

Bloque I (Comunicación oral)

1. Identificar a intención comunicativa implícita e explícita, o tema, a idea principal e as secundarias, a tese e os argumentos de textos propios dos medios de comunicación.
2. Comprender e interpretar textos orais expositivos e argumentativos utilizados no ámbito educativo (presentacións, relatorios e intervencións en mesas redondas).
3. Coñecer, usar e valorar a adecuación, a coherencia, a cohesión e a claridade expositiva, así como as normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade educativa, tanto espontáneas como planificadas.
4. Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.

Bloque 2 (Comunicación escrita)

1. Comprender e interpretar textos escritos de ámbitos diversos, mais especialmente os textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.
2. Comprender e interpretar as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.
3. Identificar os usos lingüísticos que conteñan prexuízos ou mensaxes discriminatorias.
4. Empregar estratexias e técnicas axeitadas para producir escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).
5. Producir, respectando as súas características formais e de contido, textos propios de distintos ámbitos: educativo, laboral, administrativo e xornalístico.

Bloque 3 (Funcionamento da lingua)

1. Recoñecer e explicar os valores de léxico preciso de diferentes categorías gramaticais, así como da fraseoloxía.
2. Recoñecer e explicar os procedementos de creación de palabras, os valores dos morfemas e as súas posibilidades combinatorias para crear novos termos e identificar a súa procedencia grega ou latina.
3. Aplicar e valora as normas ortográficas e morfolóxicas das linguas galega e castelá.

4. Recoñecer e usar enunciados e oracións, identificando as principais regras de combinación impostas polo verbos.
5. Identifica adecuadamente en textos alleos e propios a estrutura, a construción e xustificación dos parágrafos, o vínculo e progresión temáticos, e elabora textos de acordo con estes parámetros.

Bloque 4 (Lingua e sociedade)

1. Apreciar o plurilingüísmo como expresión da riqueza cultural da humanidade.
2. Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia atendendo á presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados.
3. Identificar os elementos do proceso normalizador e adquirir vínculos positivos cara ao seu uso asumindo a importancia da contribución individual no desenvolvemento da lingua galega.
4. Recoñecer os principais elementos de evolución da lingua galega, así como identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da súa historia social, e sinalar as distintas etapas desde 1916.
5. Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a situación persoal en relación a eles.
6. Recoñecer e valorar os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar. Recoñecer interferencias habituais.

Bloque 5 (Educación literaria)

1. Identificar e comprender os distintos períodos e xeracións das literaturas en galego e en español dos séculos XX e XXI.
2. Ler e comentar de xeito autónomo obras representativas das literaturas en galego e en español do século XX e XXI e relaciona o seu contido co contexto histórico, cultural e sociolingüístico de cada período.
3. Elaborar traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen textos representativos das literaturas en galego e en español dos séculos XX e XXI.

Estándares de aprendizaxe

MÓDULO I

Bloque 1 (Comunicación oral)

1. Comprende e interpreta a intención comunicativa dos textos orais dos medios de comunicación e doutros textos da vida cotiá.
2. Identifica e selecciona as ideas principais e secundarias dun texto oral.
3. Expón con claridade e orde temas relacionados coa actividade académica ou con noticias.
4. Valora e, de forma progresiva, desenvolve unha articulación clara, unha pronunciación adecuada e un uso adecuado das regras morfosintácticas.
5. Comprende, interpreta e rexeita os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia da lingua galega.
6. Participa activamente en diálogos, debates e traballos cooperativos respectando a quenda de palabra e usando as formas de cortesía.
7. Respecta os argumentos dos demais, contrasta esa información e toma decisións.
8. Identifica expresións habituais que evidencian calquera tipo de discriminación e evita o seu uso.
9. Usa a lingua galega nos diferentes ámbitos de comunicación e ten unha actitude positiva ante o uso da lingua galega en calquera situación.
10. Elabora guións para organizar os contidos de exposicións orais formais ou informais.
11. Respecta os aspectos prosódicos da linguaxe non verbal, manifesta autocontrol das emocións ao falar en público e diríxese ao auditorio con confianza e seguridade.
12. Analiza similitudes e diferenzas entre discursos formais e espontáneos.
13. Le en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa.

Bloque 2 (Comunicación escrita)

1. Comprende, interpreta e sintetiza o contido de textos de diverso tipo.
2. Identifica a estrutura comunicativa das mensaxes escritas, elabora esquemas coas ideas principais e secundarias e sintetiza o seu contido.
3. Utiliza esquemas ou outros recursos similares para ordenar as ideas e estruturar o contido do texto.
4. Crea textos escritos, en formato papel ou dixital, utilizando as seguintes estratexias: busca e desenvolve ideas, organízalas e elabora un bosquejo. Corrixe o texto (conforme ás normas ortográficas, morfosintácticas e tipográficas), reelabóralo e prepara a redacción definitiva.
5. Utiliza elementos lingüísticos e discursivos esenciais para a cohesión das ideas: conectores textuais básicos, e concordancias dentro do sintagma nominal e do sintagma verbal.
6. Puntuá o texto en relación coa organización oracional e a forma do texto (os parágrafos e a distribución e organización das ideas expresadas).
7. Presenta os textos escritos, tanto en formato papel coma en formato dixital, evitando calquera erro gramatical, ortográfico ou tipográfico. Presenta os traballos con limpeza e claridade.
  - a. traballo contempla: índice, presentación ou introdución, desenvolvemento, conclusión e bibliografía.
8. Busca información para ampliar e completar o contido da súa investigación a través de distintos recursos: revistas, artigos, enciclopedias e motores de busca especializados da internet.

Bloque 3 (Funcionamento da lingua)

1. Coñece as diferenzas entre a linguaxe formal e informal.
2. Recoñece o sistema vocálico e consonántico da lingua galega.
3. Recoñece e usa as regras da acentuación (agudas, graves e esdrúxulas, acentuación en hiatos, estranxeirismos, etc.).
4. Recoñece e aplica as normas de uso do B e do V e as normas de uso do H.
5. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais (substantivo, adxectivos, determinantes e pronome persoal) nos textos e utiliza este coñecemento para corrixir

erros.

6. Coñece as funcións sintácticas do suxeito e predicado, e utiliza este coñecemento para corrixir erros.
7. Coñece e usa unha terminoloxía básica.
8. Utiliza un vocabulario amplo e preciso para expresarse con claridade nun rexistro axeitado á situación.

Bloque 4 (Lingua e sociedade)

1. Coñece a diversidade de linguas que se falan no mundo, en Europa e na Península Ibérica e valora a riqueza desta diversidade lingüística.
2. Coñece os trazos evolutivos do galego-portugués desde o medievo até a actualidade e coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona.
3. Coñece e analiza a situación sociolingüística de Galicia a partir da análise dos ámbitos que a rodean.
4. Analiza a súa práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e colectivamente á normalización da lingua galega.

Bloque 5 (Educación literaria)

1. Le, con regularidade e de maneira guiada, obras literarias para desenvolver o criterio lector e expón unha opinión persoal sobre a lectura.
2. Asimila os trazos estéticos xerais que definen cada texto.
3. Diferencia os grandes xéneros literarios e recoñece as súas características a partir da lectura.
4. Coñece e usa as estratexias e técnicas que axuden a analizar e interpretar o texto literario antes, durante e despois da lectura.
5. Utiliza, con progresiva independencia, todo tipo de bibliotecas, físicas ou dixitais.
6. Recoñece o valor da lectura como fonte de coñecemento do mundo e do individuo e goza coa lectura de textos literarios.

MÓDULO II

Bloque 1 (Comunicación oral)

1. Comprende e interpreta a intención comunicativa dos textos orais dos medios de comunicación.
2. Intervén espontaneamente en situación de comunicación oral e expón un punto de vista persoal. Formula preguntas e realiza comentarios pertinentes perante as intervencións doutros interlocutores. Respecta as intervencións dos demais.
3. Respecta as normas que rexen a interacción oral e aplica as normas sociocomunicativas. Usa as normas de cortesía.
4. Aprecia a emisión dunha pronuncia e prosodia correctas, recoñece os erros nas producións orais propias e alleas e propón solucións de mellora.
5. Identifica as informacións e os datos relevantes en textos orais.
6. Identifica expresións habituais que evidencien calquera tipo de discriminación. Usa con normalidade as linguas galega e castelá en todas situacións.
7. Recoñece a diferenza entre textos informativos, argumentativos, instrutivos e literarios. Le en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa.

Bloque 2 (Comunicación escrita)

1. Comprende e interpreta textos de diverso tipo.
2. Crea textos escritos, en formato papel ou dixital, utilizando as seguintes estratexias: busca e desenvolve ideas; organiza as ditas ideas e elabora un primeiro borrador. Corríxeo (conforme as normas ortográficas, morfosintácticas e tipográficas), reelabora o texto e prepara a redacción definitiva.
3. Utiliza elementos lingüísticos e discursivos esenciais para a cohesión das ideas: conectores textuais básicos, e concordancias dentro do sintagma nominal e do sintagma verbal.
4. Puntúa o texto en relación coa organización oracional e a forma do texto (os parágrafos e a distribución e organización das ideas expresadas).
5. Utiliza, con progresiva autonomía, o catálogo en liña (OPAC) das bibliotecas. Produce textos de distintos tipos, a partir dun modelo, en formato papel ou dixital.
6. Os seus traballos presentan: índice, presentación ou introdución, desenvolvemento, conclusión e bibliografía.
7. Usa, con progresiva autonomía, as tecnoloxías da información e da comunicación para planificar, revisar e mellorar o texto.

8. Presenta os textos escritos, tanto en formato papel coma en formato dixital, evitando calquera erro gramatical, ortográfico ou tipográfico.
9. Valora positivamente a produción escrita nas linguas galega e castelá.

Bloque 3 (Funcionamento da lingua)

1. Coñece as diferentes características da linguaxe oral e escrita e as diferenzas entre a linguaxe formal e informal.
2. Recoñece e pronuncia correctamente os fonemas propios das linguas galega e castelá. Recoñece e usa as regras da acentuación (agudas, graves e esdrúxulas) e do til diacrítico.
3. Recoñece e aplica as normas de uso de LL/Y e de G /J en lingua castelá e de S/X nas linguas galega e castelá.
4. Analiza e usa correctamente a puntuación para a cohesión textual.
5. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais (pronomes persoais átonos, verbo, preposición, adverbio e conxunción) nos textos, utiliza este coñecemento para corrixir erros.
6. Coñece as funcións sintácticas do suxeito e predicado, utiliza este coñecemento para corrixir erros.
7. Utiliza un vocabulario amplo e preciso para expresarse con claridade nun rexistro axeitado á situación.
8. Recoñece e usa correctamente sinónimos, antónimos e palabras polisémicas.
9. Recoñece e usa mecanismos de referencia externa: a deíxe, e de referencia interna: a anáfora, a catáfora e a elipse. Recoñece e usa nexos e conectores espaciais, temporais, de oposición e de contraste.

Bloque 4 (Lingua e sociedade)

1. Localiza nun mapa as linguas de España e explica algunha das súas características diferenciais, comparando varios textos; recoñece as súas orixes históricas e describe algúns dos seus trazos diferenciais.
2. Describe a diversidade lingüística no mundo, en Europa e na Península Ibérica. Coñece a evolución da lingua castelá e as súas variantes dialectais.
3. Coñece as orixes históricas da lingua castelá en América e as súas principais áreas xeográficas.

Bloque 5 (Educación literaria)

1. Le con regularidade obras literarias.
2. Describe o uso dos elementos propios de cada xénero literario, o punto de vista empregado e o uso estético da linguaxe nos textos literarios.
3. Le expresiva e comprensivamente e fai audicións de poemas recitados ou cantados, determina o tema principal, a estrutura xeral e pon de relevo os principais recursos estilísticos.
4. Analiza textos literarios, de maneira guiada, identifica os trazos dos subxéneros e a funcionalidade dos recursos retóricos.
5. Analiza o contido das obras literarias traballadas, seguindo as pautas dadas: narrador, eu lírico, elementos do relato...
6. Desenvolve unha valoración persoal do texto lido, planificando o seu contido e argumentando sobre os aspectos que persoalmente chamaron máis a súa atención.
7. Escribe textos de intención estética servíndose dos coñecementos literarios adquiridos e dos recursos retóricos traballados na aula.
8. Goza coa lectura de textos literarios.

MÓDULO III

Bloque I (Comunicación oral)

1. Identifica as ideas principais e secundarias dun texto oral expositivo ou argumentativo, formal ou informal, producido na variante estándar ou en calquera das variedades dialectais e recoñece a intención comunicativa dos textos.
2. Diferencia as explicacións dos argumentos.
3. Aprecia a emisión dunha pronuncia galega correcta, recoñece os erros de produción oral e propón solucións para melloralas.
4. Comprende, interpreta e rexeita os prexuízos que se poidan asociar coa pronuncia da lingua galega.
5. Elabora guións para organizar os contidos de exposicións formais ou informais breves.
6. Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas ou formais utilizando unha linguaxe correcta e rica.

7. Utiliza o rexistro lingüístico axeitado a cada situación comunicativa. Realiza exposicións educativas sinxelas.
8. En contextos de debate desenvolve argumentos de forma comprensible e convincente e comenta as contribucións das persoas interlocutoras.
9. Aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral, respecta as quendas e as opinións alleas e emprega unha linguaxe non discriminatoria.

Bloque 2 (Comunicación escrita)

1. Analiza textos literarios, identifica os trazos dos subxéneros e a funcionalidade dos recursos retóricos.
2. Identifica as ideas principais e secundarias dun texto expositivo ou argumentativo e recoñece a intención comunicativa dos textos.
3. Diferencia as explicacións dos argumentos.
4. Produce textos expositivos e argumentativos elaborados a partir de información obtida en bibliotecas e outras fontes de información.
5. Aplica correctamente o sistema de procura na biblioteca e nos buscadores da internet para obter, organizar e seleccionar información.
6. Recoñece e evita usos lingüísticos que transmiten prexuízos ou mensaxes discriminatorias.
7. Planifica a composición dos escritos en función do tipo de texto e da situación comunicativa para redactar textos adecuados, coherentes e ben cohesionados.
8. Redacta borradores, utiliza esquemas, árbores ou mapas conceptuais para planificar e organizar os seus escritos.
9. Revisa os textos para resolver dificultades de contido e de forma.

Bloque 3 (Funcionamento da lingua)

1. Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas das linguas galega e castelá. Analiza e usa correctamente as normas de acentuación e a puntuación. Revisa os textos.
2. Produce textos orais e escritos de diferentes xéneros cun correcto uso das distintas categorías gramaticais.
3. Identifica e explica os usos e valores das categorías gramaticais relacionándoos coa intención comunicativa e a tipoloxía textual.

4. Coñece e utiliza adecuadamente substantivos, adxectivos e formas verbais na comprensión e produción de textos orais e escritos.
5. Identifica e usa distintos tipos de conectores que lle proporcionan cohesión a un texto. Identifica e explica as relacións semánticas: sinonimia e antonimia.
6. Bloque 4 (Lingua e sociedade)
7. Recoñece os principais elementos na orixe e formación da lingua galega.
8. Recoñece os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916 e identifica as súas causas e consecuencias.
9. Coñece a lexislación que regula os dereitos lingüísticos individuais e colectivos.
10. Coñece a lexislación que regula a utilización do galego e a súa promoción nos diferentes ámbitos
11. Coñece o que é un prexuízo. Detecta e analiza a presenza de prexuízos cara á lingua galega na súa práctica lingüística e na do seu contorno

Bloque 5 (Educación literaria)

1. Identifica as distintas épocas e períodos das literaturas en galego e en castelán desde as súas orixes ata o século XX e sinala os principais trazos característicos.
2. Le e comenta de xeito autónomo obras ou textos representativos das literaturas en galego e en castelán desde a Idade Media ata o século XX, resume o seu contido, sinala os seus trazos característicos definatorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período correspondente.
3. Elabora traballos individuais e/ou colectivos, nos que se describen e analizan textos representativos das literaturas en galego e en castelán desde a Idade Media ata o século XX.
4. Consulta fontes de información para a realización de traballos sinxelos e cita axeitada destas.
5. Crea ou recrea textos sinxelos de intención literaria partindo das características dos textos traballados na aula.
6. Desenvolve o gusto pola escrita como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os propios sentimentos.

MÓDULO IV

Bloque I (Comunicación oral)

1. Comprende o sentido global de textos orais dos medios de comunicación audiovisuais, identifica o propósito, a tese e os argumentos de noticias, debates ou declaracións, determina o tema e reconece a intención comunicativa do falante.
2. Identifica a intención comunicativa, a tese e os argumentos dos debates, relatorios e mesas redondas do ámbito educativo e elabora un esquema ou resumo.
3. Identifica os recursos que proporcionan adecuación, coherencia e cohesión ao discurso.
4. Coñece e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral e respecta as opinións alleas.
5. Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.

Bloque 2 (Comunicación escrita)

1. Emprega pautas e estratexias que facilitan a análise do contido (resumos, cadros, esquemas e mapas conceptuais).
2. Comprende, interpreta e valora textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos. Identifica a intención comunicativa, o tema e os subtemas.
3. Diferencia os trazos característicos dos textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.
4. Comprende e interpreta as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación (anuncios). Reflexiona e ten unha postura crítica ante tales mensaxes.
5. Reflexiona sobre os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou mensaxes discriminatorias con especial atención aos medios de comunicación e á publicidade.
6. Ordena as ideas e estrutura os contidos en unidades sintácticas consecutivas e encadeadas con conectores e outros elementos de cohesión.
7. Coñece as regras ortográficas e as normas morfosintácticas e sérvese das ferramentas lingüísticas ao seu alcance (correctores, dicionarios e gramáticas) para aplicarlas correctamente.
8. Revisa o texto para comprobar que a organización dos contidos do texto é correcta e que

non se cometen erros ortográficos, gramaticais, de formato ou de presentación.

9. Produce, respectando as súas características formais e de contido, e en soporte tanto impreso como dixital, textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos.

Bloque 3 (Funcionamento da lingua)

- Recoñece, explica e usa un léxico amplo e preciso de diferentes categorías gramaticais.
- Recoñece e explica os procedementos de creación de palabras. Recoñece os valores de prefixos e sufixos e as súas posibilidades combinatorias para crear novas palabras.
- Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas das linguas galega e castelá nos discursos orais e escritos.
- Analiza e usa correctamente a puntuación de acordo coa cohesión sintáctica.
- Recoñece a estrutura interna das oracións, identificando o verbo e os seus complementos. Usa a terminoloxía sintáctica correcta.
- Clasifica oracións segundo a natureza do predicado.
- Identifica a estrutura do texto, en construcións propias e alleas.
- Elabora textos cunha estrutura apropiada, divididos en parágrafos e empregando os mecanismos de progresión temática.

Bloque 4 (Lingua e sociedade)

1. Valora o plurilingüísmo inclusivo, desde a lingua propia, como expresión da riqueza cultural da humanidade e argumenta cun discurso propio a súa postura.
2. Coñece e describe a lexislación estatal e autonómica básica en materia lingüística. Describe acertadamente con criterios sociolingüísticos a situación galega actual. Distingue normativización e normalización.
3. Coñece os principais axentes normalizadores en Galicia e valora a súa importancia.
4. Recoñece os principais elementos da evolución da lingua galega desde 1916 ata a actualidade.
5. Sinala os prexuízos lingüísticos atribuíbles a calquera lingua e especialmente á galega e rebáteos cunha argumentación axeitada.
6. Recoñece os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas da lingua

galega.

7. Recoñece os trazos da variedade estándar da lingua galega.
8. Recoñece as variedades diastráticas e diafásicas da lingua galega e describe o influxo da situación sociolingüística nelas.

Bloque 5 (Educación literaria)

1. Identifica, comprende e explica razoadamente os distintos períodos das literaturas en galego e en español dos séculos XX e XXI.
2. Le de xeito autónomo obras ou textos representativos das literaturas galega de 1916 ata a actualidade, resume o seu contido, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente.
3. Elabora traballos individuais e/ou colectivos nos que se describen e analizan textos representativos das literaturas en galego e en español dos séculos XX e XXI.
4. Consulta fontes de información variadas para a realización de traballos e cita axeitada destas.

III. Educación Secundaria para Persoas Adultas. Modalidade presencial. Aspectos específicos.

Temporalización ESA presencial

A educación secundaria para persoas adultas (ESA) contempla dous cursos cuadrimestrais por cada ano académico. O primeiro impártese desde a segunda quincena de setembro até mediados de febreiro, aproximadamente, e o segundo desde aí até a segunda quincena de xuño. En cada un destes cursos convócanse dúas sesións de avaliación: unha por cada bimestre. Daquela, no primeiro cuadrimestre convócase unha primeira sesión de avaliación bimestral a mediados de novembro, aproximadamente, e unha segunda sesión bimestral de avaliación na primeira quincena de febreiro. No segundo cuadrimestre a convocatoria da primeira avaliación bimestral soe ser aproximadamente a mediados de abril e a segunda a mediados de xuño. En ambos os dous casos na convocatoria do segundo bimestre realízase a avaliación final na súa convocatoria ordinaria. As convocatorias extraordinarias soen realizarse no mes de marzo para o primeiro cuadrimestre e a principios de setembro para o segundo cuadrimestre.

Os cursos son, polo tanto, de catro meses e os exames parciais de avaliación son bimestrais (aínda que na realidade o tempo dispoñible é case sempre menor, e, ás veces, de forma moi sensible). Como cada módulo (curso) inclúe a impartición de catro unidades didácticas, corresponden dúas unidades para cada unha das convocatorias de avaliación bimestral. De modo xeral procurárase impartir unha unidade por mes de forma consecutiva, aínda que son posibles outras organizacións da materia por razóns operativas, mais sempre respectando a secuenciación de dúas unidades por bimestre. No Módulo I impartíranse, polo tanto, as unidades 1-4; no Módulo II, as unidades 5-8; no Módulo III, as unidades 9-12 e no Módulo IV, as unidades 13-16.

En cada bimestre o profesorado poderá contemplar todas as actividades avaliábeis que considere convenientes e, así mesmo, poderá propoñer os mecanismos de recuperación que considere. En calquera caso, como mínimo debe convocar dúas probas escritas ao longo do curso (Módulo), unha por bimestre. Como recuperación poderase optar por contemplar unha proba para cada bimestre ou ben remitir ao alumnado a unha única proba final global de recuperación onde cada alumno tería que presentarse coa parte da materia que tivese suspensa.

Instrumentos de avaliación e criterios de cualificación ESA presencial

A avaliación é a parte do proceso de aprendizaxe que comporta a recollida sistemática e organizada de información e a súa interpretación, de xeito que o profesorado poida reconducir o proceso educativo e corrixir os posibles erros e desviacións que se produzan no mesmo. Canto máis variados sexan os instrumentos que empreguemos na tarefa de recollida de información, máis atinada e obxectiva resultará a valoración final. Cómpre, pois, romper coa exclusividade do exame tradicional e reivindicar unha avaliación máis continua e permanente, baseada na constante observación do alumnado en situacións de naturalidade. A observación directa e o rexistro das intervencións é clave para que o alumnado tome conciencia da importancia que vai ter o seu compromiso na valoración final.

Do mesmo xeito que fixemos noutros capítulos desta programación, tamén no que atinxe aos instrumentos de avaliación parece pertinente abordar por separado o ensino *presencial* e o *semipresencial a distancia*. Abofé que o perfil do alumnado é distinto, pero, sobre todo, é moi desigual o tempo efectivo do que dispoñemos para enfrontar os contidos e interactuar co alumnado. A modalidade *presencial* baséase na asistencia regular ás actividades lectivas e no seguimento directo do alumnado, mentres que a modalidade *semipresencial a distancia* ten un 90% menos de períodos lectivos e nela cómpre manexar actividades de seguimento do alumnado que teñen un carácter non presencial. Nestas circunstancias, resultaría incongruente empregar as mesmas ferramentas para valorarmos o proceso de aprendizaxe.

Modalidade presencial

A modalidade presencial da ESA baséase na asistencia regular ás actividades lectivas e no seguimento directo do alumnado, para o cal se empregarán unhas ferramentas adecuadas ao seu proceso de aprendizaxe.

- *Proba escrita* (60% da nota global/100% da nota global para o alumnado con perda do dereito de asistencia ás clases e á avaliación continua).

Realizaremos, como mínimo, unha proba por bimestre; o alumnado terá que demostrar, a través de exercicios concretos, que asimilou os estándares das distintas unidades traballados na aula e que é competente no desenvolvemento dos temas tratados.

As preguntas do exame formularanse en función das capacidades que pretendamos avaliar. Como norma xeral, incluírán cuestión teóricas e prácticas e combinarán distintos tipos de preguntas (respostas curtas-largas, probas de composición, correspondencia ou emparallamento, analaxías-diferenzas, verdadeiro-falso...)

Deberase indicar en cada pregunta o valor numérico da mesma.

Os erros ortográficos e a mala presentación do exame poden supoñer unha penalización de ata 1 punto.

Calquera proba considerárase suspensa (cualifícase con 0 puntos) se se detecta que un alumno copiou, permitiu que outros copiasen o seu traballo ou participou en calquera actividade ou estratexia deshonestas para mellorar os resultados (propios ou alleos).

Só se repetirán probas cando o alumnado aporte un xustificante documental; realizarase o antes posible.

- Outros instrumentos avaliadores (40% da nota global)

Como xa quedou dito, a modalidade presencial baséase na asistencia regular ás actividades lectivas. Daquela parece oportuno que ademais da proba escrita botemos man doutras ferramentas avaliadoras. A elección destes instrumentos e mesmo a cuantificación do peso de cada un deles na cualificación queda a criterio do profesorado, aínda que non debe superar o 40% da nota final.

Proba oral. O alumnado deberá demostrar o seu dominio das dúas linguas que integran o ámbito. Esta proba pode concretarse de distintos xeitos: exposición dun tema teórico, exposición de tema libre, control de lectura de libros, explicación dunha presentación PowerPoint...

Lecturas obrigatorias e/ou voluntarias. O profesorado poderá propoñer a principios do curso unha listaxe de lecturas axeitadas para cada un dos módulos que serán de obrigada lectura. No caso das lecturas voluntarias, valorase a posibilidade de que sexa o propio alumnado quen elixa libremente os títulos. O control de lectura farase por escrito ou oralmente, con unha ou varias preguntas: situar un parágrafo no conxunto da obra, trazar o perfil dos personaxes, reflexionar sobre o espazo ou o tempo, mudar o desenlace da obra...

Traballo na aula, na Aula Virtual e na casa. O alumnado deberá demostrar unha actitude positiva cara á materia, que se debe reflectir no seu traballo na propia aula, na Aula Virtual e na casa, completando as tarefas que se encomenden e participando na súa corrección e posta en común. Cómpre, pois, establecer uns criterios previos que facilitan a valoración deste traballo e tamén é preciso sistematizar a recollida da información utilizando fichas ou escalas. O ideal sería que cada alumno tivese un mínimo de cinco chamadas/anotacións por bimestre no libro de profesor.

Realización de traballos obrigatorios e/ou voluntarios para profundizar determinados aspectos da materia que serán asignados dentro de cada bimestre e para cuxa realización se seguirán as instrucións e se cumprirá a data de entrega indicada polo profesorado.

Se, tras a suma dos distintos instrumentos de avaliación non se acada un mínimo de 5

na nota bimestral, os alumnos terán que realizar unha proba de recuperación do bimestre correspondente.

A nota final do curso será a media aritmética dos dous bimestres, considerando as notas das recuperacións en caso necesario.

Os alumnos con perda de dereito de avaliación continua poderán realizar un exame de toda a materia nas datas que oficialmente se establezan para elo.

IV. Educación Secundaria para Persoas Adultas. Modalidade a distancia semipresencial. Aspectos específicos.

Temporalización ESA distancia semipresencial

A educación secundaria para persoas adultas na súa modalidade de distancia semipresencial está estruturada temporalmente exactamente igual que a modalidade presencial: dous cursos cuatrimestrais por ano académico con avaliacións bimestrais. As avaliacións finais ordinarias tamén aquí coinciden coa convocatoria de exames do segundo bimestre, que, ademais, inclúen unha proba de recuperación do primeiro bimestre para aqueles alumnos que o tivesen previamente suspendido. Todas as convocatorias de avaliación coinciden nas datas coas da modalidade presencial, xa comentadas anteriormente (incluídas as das convocatorias extraordinarias correspondentes).

Polo que respecta á distribución das unidades didácticas por módulo, en todos os casos será idéntica á descrita para a modalidade presencial. Son dúas unidades por bimestre e catro no conxunto do módulo cuatrimestral. A diferenza da modalidade presencial aquí non se imparten clases exactamente senón que se ofrecen unhas titorías, de carácter presencial, dun único período semanal que teñen por obxecto orientar o traballo que o alumnado realiza de seu na casa. Nestas titorías o alumnado ten ocasión de resolver dúbidas ou facer consultas directamente ao profesor titor e este ten ocasión, así mesmo, de ofrecer ao conxunto do alumnado explicacións xenéricas dos contidos máis relevantes das distintas unidades didácticas, sobre todo daqueles que teñen un carácter máis procedemental.

Daquela, nesta modalidade de distancia semipresencial, o alumnado debe realizar a maior parte do traballo académico e de estudo pola súa conta na casa, para o que resulta inestimable a axuda que ofrecen os cursos correspondentes da Aula Virtual que inclúen múltiples ferramentas e documentos de apoio, como aparece descrito no apartado correspondente aos materiais didácticos.

A seguir, ofrécense algunhas recomendacións sobre o tempo que o alumnado debería adicar

ao estudo na casa de cada unha das unidades dos distintos módulos, expresadas en horas de estudo semanais. Tamén se indica a previsión de titorías presenciais que debería ocupar cada unha das unidades expresada en semanas, que se corresponden con períodos lectivos, xa que contamos con un único período lectivo semanal nesta modalidade.

Temporalización M-I

Unidade 1. Comunicación oral

Trátase dunha unidade introdutoria ao Ámbito de Comunicación que presenta uns conceptos iniciais básicos da materia. Recoméndase repartir o traballo de estudo e elaboración das actividades propostas e complementarias ao longo de dúas semanas. Unha primeira semana estaría destinada a desenvolver os apartados 1 e 2, nunhas seis horas de estudo. O apartado 3 prepararíase nunhas catro horas de estudo noutra semana.

Unidade 2. Gramática da lingua

Nesta unidade vanse estudar conceptos básicos de fonética, ortografía, sintaxe e semántica. Os contidos que aquí asimile o alumno seranlle útiles para mellorar a súa competencia comunicativa oral e escrita e, tamén, para assimilar os coñecementos que aparecen nas outras unidades deste módulo. Recoméndase repartir o estudo dos materiais teóricos e realización das actividades propostas e complementarias ao longo de cinco semanas. A primeira semana estaría destinada a desenvolver o apartado 1.; na segunda e terceira ocuparase do apartado 2; na cuarta e quinta, do apartado 3. Recomendamos que dedique un mínimo de seis horas semanais ao traballo con esta unidade.

Unidade 3. Comunicación escrita

Nesta unidade vanse estudar tres tipos de conceptos: técnicas de estudo, introdución á tipoloxía textual e, por último, técnicas de redacción de textos. Os contidos que aquí asimile o alumno seranlle útiles para mellorar a súa competencia comunicativa escrita. Recoméndase repartir o estudo dos materiais teóricos e a realización das actividades propostas ao longo de catro semanas. Unha primeira semana estaría destinada a desenvolver o apartados 1 nunhas catro horas de estudo. O apartado 2 prepararíase nunhas seis horas de estudo ao longo de dúas semanas. E, por último, na cuarta semana o apartado 3.

Unidade 4. Educación literaria

Dedicaremos unha media de tres sesións lectivas a esta unidade 4; na primeira semana desenvolveranse os apartados 1 e 2; na segunda, o 3 e na última o 4 cos seus respectivos subapartados. Tamén deberá dedicarlle o alumno un mínimo de tres horas semanais ao seu estudo na casa, levando a cabo as lecturas e os exercicios propostos na unidade.

Temporalización M-II

Unidade 5. Comunicación oral

Esta unidade completa a UNIDADE 1 traballada no módulo anterior. Presenta unha estrutura en tres bloques de contido que poderían prepararse apoiando o traballo de estudo coa realización das actividades propostas e complementarias ao longo de dúas semanas. Unha primeira semana destinaríase a desenvolver os apartados 1 e 2, nunhas seis horas de estudo. O apartado 3 prepararíase nunhas catro horas de traballo da semana seguinte.

Unidade 6. Gramática da lingua

Esta unidade vai reforzar contidos xa traballados na unidade 2 do módulo anterior. Presenta unha estrutura en tres bloques de contidos aos que deberá dedicar un total de cinco semanas. Nas dúas primeiras ocuparáse o alumno do apartado 1, na terceira e cuarta, do apartado 2 e na última, do apartado 3. En todas as semanas debe dedicar un mínimo de seis horas á asimilación dos contidos presentados e á realización das actividades propostas e complementarias.

Unidade 7. Comunicación escrita

Esta unidade vai reforzar contidos xa traballados na UNIDADE 3 do módulo anterior. Presenta unha estrutura en dous bloques de contidos aos que o alumno deberá dedicar un total de catro semanas. Nas tres primeiras semanas ocuparáse o alumno do apartado 1, na cuarta, do repaso do visto e do apartado 2. En todas as semanas o alumno debe dedicar un mínimo de seis horas á asimilación dos contidos presentados e á realización das actividades propostas.

Unidade 8. Educación literaria

Nesta unidade recoméndase repartir o traballo de estudo e elaboración das actividades propostas e complementarias ao longo de tres semanas. Unha primeira semana estaría destinada a desenvolver os apartados 1 e 2, nunhas seis horas de estudo; os apartados 3 e 4 prepararíanse nunhas catro horas de estudo noutra semana e os apartados 5 e 6 veríanse nunha terceira sesión. Como sempre, o traballo persoal na casa é fundamental e necesario para acadar uns resultados positivos na formación e posterior avaliación.

Temporalización M-III

Unidade 9. Comunicación oral

O tempo que se lle debería dedicar á preparación desta unidade sería de tres semanas. Unha primeira centraríase na realización das actividades dos bloques 1 e 2 e na posta en práctica dalgunha exposición oral e dalgún debate. Unha segunda semana estaría dedicada ao estudo dos contidos teóricos do bloque 3 e ao cumprimento dos exercicios propostos. A terceira semana completaríaase coa elaboración dos exercicios do bloque 4, xa que está composto duns apartados con contidos fundamentalmente prácticos e de reflexión persoal.

Unidade 10. Gramática da lingua

Nesta unidade imos abordar contidos dos que xa nos ocupamos nos módulos anteriores coa finalidade de revisalos, pero tamén de afondar neles. Ocuparémonos de puntuación, acentuación, morfoloxía e semántica. Dedicaremos a esta unidade catro semanas. A primeira semana estaría destinada a desenvolver o apartado 1; na segunda e terceira ocuparase do apartado 2; na cuarta, do apartado 3. Recomendamos que dedique un mínimo de seis horas semanais ao traballo con esta unidade.

Unidade 11. Comunicación escrita

Nesta unidade imos abordar contidos dos que xa nos ocupamos nos módulos anteriores coa finalidade de repasar, afondar, nuns casos, e noutros introducir nestes temas ao alumnado que se incorporase neste momento ao ensino de adultos. Dedicaremos a esta unidade catro semanas. A primeira e a segunda semana estarían destinadas a desenvolver o apartado 1; na terceira ocuparase dos apartados 2 e 3; na cuarta, do apartado 4 recomendamos que dedique un mínimo de tres horas semanais ao traballo a cada apartado desta unidade.

Unidade 12. Educación literaria

Debido á extensión dos contidos desenvolvidos na unidade, será preciso dedicar á explicación e organización dos mesmos un total de 4 semanas. Igualmente, na casa, deberá dedicar varias sesións máis ao estudo dos diferentes períodos e autores. As dúas primeiras semanas dedicaranse á organización dos textos e autores da literatura galega, dende as súas orixes ata finais do século XIX, e as dúas semanas restantes farase outro tanto coa literatura en lingua castelá.

Temporalización M-IV

Unidade 13. Comunicación oral

A preparación desta unidade precisaría de tres semanas de estudo e traballo. Habería que dedicarlle unha semana a cada un dos bloques que compoñen a unidade. Tres horas semanais no caso dos dous primeiros bloques, asignadas á comprensión e asimilación dos contidos teóricos e a realización das actividades. No caso da terceira semana de traballo, sería conveniente distribuír ao longo de catro horas o labor de estudo e cumprimento dos exercicios suxeridos no último bloque da unidade.

Unidade 14. Gramática da lingua

Nesta unidade imos abordar contidos de léxico e sintaxe e tamén repasaremos aspectos de semántica, ortografía, puntuación, fonética e acentuación. Combinamos, pois, conceptos novos coa revisión doutros que xa foron aparecendo en módulos anteriores. Dedicaremos a esta unidade catro semanas. As dúas primeiras semanas estarían destinadas a desenvolver o apartado 1, na terceira ocuparase do apartado 2, na cuarta, do apartado 3. Recomendamos que o alumno dedique un mínimo de seis horas semanais ao traballo con esta unidade.

Unidade 15. Comunicación escrita

Nesta unidade imos abordar contidos dos que xa nos ocupamos nos módulos anteriores coa finalidade, nuns casos, de repasar e afondar e, noutros, de introducir nestes temas ao alumnado que se incorpora agora ao ensino de adultos. Dedicaremos a esta unidade catro semanas. A primeira semana estaría destinada a desenvolver o apartado 2.1.1, a segunda traballaríase o apartado 2.1.2, na terceira ocuparase do apartado 2.1.3, na cuarta, do apartado 2.2. Recomendamos que dedique un mínimo de tres horas semanais de traballo e investigación a cada apartado desta unidade.

Unidade 16. Educación literaria

A última unidade do módulo está dedicada ao estudo da literatura do século XX nas dúas linguas que conforman o ámbito (a galega e a castelá). Debido á súa extensión, organizaremos a explicación ao longo de catro semanas, dúas para a literatura en lingua galega e outras dúas para a literatura en lingua castelá. O alumnado deberá dedicar pola súa conta varias sesións máis á comprensión e aprendizaxe destes contidos, así como á lectura dos textos e exercicios propostos. Dispón, ademais, dun anexo literario onde atopará unha escolma de textos representativos das literaturas nas dúas linguas, así como os principais recursos literarios e nocións básicas de métrica.

Instrumentos de avaliación: modalidade a distancia semipresencial

Na modalidade a distancia semipresencial as actividades lectivas de carácter presencial non consisten na impartición dunha clase tradicional coa metodoloxía convencional, como sucede na modalidade presencial. Aquí o profesorado é o titor do grupo, titoriza o traballo do alumnado para guialo no estudo que fundamentalmente se realiza a distancia. Para iso conta simplemente con un período lectivo semanal de carácter presencial para o alumnado ademais doutro período semanal para a atención telemática: teléfono, correo electrónico, páxina web e Aula Virtual.

Nesas titorías presenciais o alumnado ten ocasión de resolver dúbidas ou facer consultas directamente ao profesor titor e este ten ocasión, así mesmo, de ofrecer ao conxunto do alumnado explicacións xenéricas dos contidos máis relevantes das distintas unidades didácticas, sobre todo daqueles que teñen un carácter máis procedemental. O tempo co que se conta é moi escaso e resulta imposible abordar a totalidade dos contidos incluídos nas correspondentes unidades didácticas polo que resulta fundamental para o profesorado realizar un acusado exercicio de síntese e maximizar o tempo dispoñible. Nestas circunstancias a interacción co alumnado redúcese moitísimo e non existe posibilidade real de contemplar o tipo de mecanismos de avaliación que soen ser habituais nas clases presenciais tradicionais que contan con maior número de períodos lectivos semanais (na ESA presencial poden chegar até seis períodos semanais).

Daquela, nesta modalidade de distancia semipresencial, os instrumentos de avaliación soen reducirse aos exames ou probas obxectivas bimestrais. Todo o alumnado desta modalidade deberá realizar como mínimo dúas probas no módulo cuadrimestral, correspondendo a unha por bimestre. Nelas o alumnado terá que demostrar, a través de exercicios concretos, que asimilou os estándares das distintas unidades traballados na aula e que é competente no desenvolvemento dos temas tratados.

As preguntas do exame formularanse en función das capacidades que pretendamos avaliar. Como norma xeral, incluírán cuestións teóricas e prácticas e combinarán distintos tipos de preguntas (respostas curtas-longas, probas de composición, correspondencia ou emparallamento, analoxías-diferenzas, verdadeiro-falso...)

Deberase indicar en cada pregunta o valor numérico da mesma.

Os erros ortográficos e a mala presentación do exame poden supoñer unha penalización de ata 1 punto.

Calquera proba considerarase suspensa (cualificarase con 0 puntos) se se detecta que un alumno copiou, permitiu que outros copiasen o seu traballo ou participou en calquera actividade ou estratexia deshonestas para mellorar os resultados (propios ou alleos).

Criterios de cualificación modalidade a distancia semipresencial

As ensinanzas da modalidade a distancia semipresencial levaranse a cabo mediante a combinación de períodos ou sesións lectivas de carácter presencial e outras actividades de seguimento do alumnado que terán carácter non presencial. Estas actividades de seguimento do alumnado de carácter non presencial levaranse a cabo preferentemente mediante o uso das TIC, sobre todo, a través dos correspondentes cursos implementados na Aula Virtual do Centro para esta modalidade. O horario de carácter non presencial adicarase, fundamentalmente, a incentivar a comunicación do titor ou titora co alumnado, á revisión e valoración das tarefas propostas, á participación nos temas de discusión dos foros temáticos e á resolución de dúbidas e problemas propostos de forma individual ou colectiva.

A falta de asistencia reiterada ás actividades de formación é motivo de perda do dereito de asistencia ás titorías e á avaliación continua cando o número de faltas de asistencia sen xustificar supere o 10% do cómputo total de horas establecido para o ámbito no cuatrimestre.

Para a cualificación do módulo terase en conta, de modo xeral, exclusivamente o resultado das probas obxectivas de avaliación nas convocatorias ordinaria e extraordinaria (100%).

V. Orientacións metodolóxicas

No Ámbito da Comunicación, os contidos actitudinais deben ter sempre un papel central para propiciar actitudes positivas cara ás dúas linguas propias de Galicia e ás súas variantes, desenvolvendo no alumnado o respecto pola riqueza lingüística da nosa comunidade e polos falantes das dúas linguas.

O modelo de ensino-aprendizaxe da lingua deberá partir dunha concepción práctica da competencia comunicativa, entendida como a capacidade de uso do idioma, e que abrangue as competencias lingüísticas, sociolingüísticas e pragmáticas. O aprendiz de linguas pon a lingua en uso, en ámbitos, dominios e contextos específicos, facendo uso das estratexias axeitadas para o seu fin. O usuario da lingua procesa e produce textos (orais e escritos), que constitúen as unidades básicas de comunicación, a través de actividades de expresión, comprensión, interacción, mediación ou mediante unha combinación delas. Para iso os alumnos e alumnas terán que adquirir, a través das experiencias de aprendizaxe, unha serie de habilidades ou estratexias. Este proceso de ensino-aprendizaxe orientado á acción debe ser concretado e reinterpretado segundo as necesidades do alumnado adulto. Estes son os seus aspectos fundamentais:

1. Activación de estratexias de aprendizaxe (aprender a aprender) e de comunicación.
2. Integración das destrezas ou actividades comunicativas.

3. Achegamento contextualizado aos aspectos socioculturais.

A aula deberase concibir como o espazo onde se dean situacións comunicativas reais ou simuladas en que o alumnado participe. O profesor é o presentador, impulsor e avaliador das actividades comunicativas. A súa función será a de orientar, estimular, prestar a súa experiencia e aconsellar, pero serán os alumnos os que deberán asumir a responsabilidade da súa aprendizaxe, colaborando cos demais alumnos do grupo e co profesor para conseguir os obxectivos propostos e desenvolver a súa capacidade de aprendizaxe autónoma. O alumno convértese en protagonista da súa aprendizaxe e ten un papel activo na aula: deduce, propón, valora as propias dificultades, solicita axuda e avalía os diferentes recursos.

O alumnado é o responsable da súa aprendizaxe e de afrontala de maneira autónoma. E para os alumnos aprenderen a aprender e chegaren a un uso adecuado da lingua obxecto de estudo, o profesor presentará tarefas e experiencias de aprendizaxe significativas, creando contextos que estimulen o interese dos alumnos na aprendizaxe e na utilización da lingua, e a sensibilidade para as culturas en que se fala a lingua que están a perfeccionar ou aprender; que fomenten a confianza en si propios, que aumenten a motivación para aprender dentro e fóra da aula e que desenvolvan a súa capacidade para planificar, autoavaliarse e aprender de xeito autónomo e independente. Estas tarefas serán deseñadas a partir dos obxectivos que se pretendan acadar, e serán tamén comunicativas, para ofrecer ao alumnado a oportunidade de utilizar a lingua en situacións reais de comunicación. Os materiais empregados nesas tarefas serán preferentemente auténticos, para facer que o alumno perciba a lingua como un verdadeiro instrumento de comunicación.

O alumnado deberá familiarizarse coas estratexias de planificación, execución, control e reparación, así como cunha serie de procedementos discursivos xerais e específicos para cada destreza de comunicación. Dese xeito, fomentarase a autonomía do alumnado e poderá aproveitar ao máximo todas as ocasións para mellorar a propia capacidade de comunicación tanto na aula como fóra dela, levando a cabo eficazmente as tarefas correspondentes.

A avaliación, que en todo caso debe ser sempre coherente cos obxectivos, contidos e criterios de avaliación, debe ser entendida como un instrumento que valore o uso axeitado da lingua fronte ao coñecemento do seu sistema teórico ou da simple corrección formal. O erro é un elemento inevitable, produto da interlingua de transición, que ofrece ao profesor información sobre a evolución e o estadio lingüístico do alumno, que non exclúe, de xeito ningún, unha análise dos erros para que o alumno reflexione sobre a súa actuación de autoaprendizaxe e mellore.

As unidades didácticas editadas pola Xunta están pensadas para que o alumnado adulto poida ser autónomo e inclúen unha guía coa descrición da unidade e dos seus contidos, os coñecementos previos que se precisan, suxestións para a motivación e o estudo e a temporalización, así como abundancia de actividades e solucionario.

VI. Medidas de atención á diversidade

Atender a diversidade é tarefa consubstancial co labor docente nun centro de educación de adultos. Lonxe de ser excepción, aquí a diversidade é norma, de tal xeito que se impón unha grande flexibilidade nun proceso de ensino- aprendizaxe que ten como prioridade acadar a adquisición das competencias básicas. A Educación e Promoción de Adultos contempla como obxectivo prioritario a adquisición desas competencias básicas necesarias para desenvolverse no mundo actual. Así pois, o obxectivo é conseguir que o alumnado desenvolva un sentido crítico e unha actitude responsable que lle permita unha participación activa nunha sociedade en permanente cambio.

As medidas necesarias para adquirir as competencias básicas neste Ámbito da Comunicación pasan por un seguimento individualizado. O diagnóstico e seguimento do alumnado é fundamental no proceso de ensino aprendizaxe para poder ofertar os reforzos adecuados. Para levar a cabo ese diagnóstico e ese seguimento individualizado é necesaria a colaboración co Departamento de Orientación que temos no Centro.

Os departamentos de Lingua Galega e de Lingua Castelá somos dos máis implicados na atención á diversidade, dado o carácter instrumental das materias que impartimos. Tratamos de adoptar sempre unha posición moi activa neste sentido, estimulando o traballo do alumnado con máis necesidades e atendendo aos diferentes ritmos de aprendizaxe. O seguimento individualizado do alumnado e a estreita colaboración co Departamento de Orientación son medidas imprescindibles para facer un diagnóstico atinado e atender axeitadamente a diversidade.

Entendemos que a docencia nun centro de adultos xa é, case por definición, un exercicio de atención á diversidade. O noso alumnado presenta un grao de diversidade moi superior ao que ofrecen os centros convencionais. A idade, a procedencia xeográfica, os coñecementos previos e a actitude son moi diferentes entre alumnos dun mesmo grupo ou módulo. As diferenzas mesmo son importantes entre os alumnos que cursan estes estudos nas quedas da mañá e tarde. Por iso, as programacións teñen que ser flexíbeis e abertas, para que o profesor, unha vez coñecida a realidade da súa aula, module e adapte os contidos.

O alumnado que presente dificultades académicas será obxecto de medidas de atención e reforzo. Tratamos de adoptar sempre unha posición moi activa neste sentido, estimulando o seu traballo, atendendo aos diferentes ritmos de aprendizaxe e facendo un seguimento individualizado dos alumnos. Procurarase atender na propia aula a necesidades educativas de todo o alumnado, facilitándolle material suplementario de reforzo ou ampliación, segundo as necesidades detectadas. Esta atención desenvolverase, como xa quedou dito, en colaboración co departamento de Orientación.

Polo demais, procuraremos atender especialmente o alumnado de orixe non galega.

Facilitarémolle un plan de achegamento á materia que lle permita ir logrando progresivamente competencia lingüística en galego. Para a súa elaboración procuraremos a colaboración do ENDL. Sobre o tratamento do alumnado exento na materia de Lingua Galega nesta modalidade de ensino, pódese consultar o apartado correspondente nesta mesma programación.

VII. Medidas de reforzo

O alumnado que curse durante o primeiro cuadrimestre os módulos primeiro ou terceiro da modalidade presencial e non sexa promovido ao módulo seguinte nalgún ámbito, durante o segundo cuadrimestre poderá matricularse do módulo seguinte de maneira condicional. As clases de revisión ou reforzo especificamente deseñadas para este fin serán impartidas segundo o calendario que elabore a Xefatura de Estudos.

VIII. Exencións da materia de Lingua Galega

As exencións da materia de Lingua Galega están reguladas na ORDE do 10 de febreiro de 2014 pola que se desenvolve o Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia, con relación á exención da materia de lingua galega. Ambas as dúas disposicións legislativas establecen que o alumnado procedente doutras comunidades autónomas ou dun país estranxeiro que se incorpore ao sistema educativo de Galicia no 3º ciclode educación primaria, en educación secundaria obrigatoria ou en bacharelato poderá obter unha exención temporal da cualificación das probas de avaliación da materia de lingua galega durante un máximo de dous cursos escolares consecutivos.

Establécese tamén que este alumnado terá que asistir ás aulas como medio de integración lingüística e coa finalidade de que co seu esforzo persoal, con materiais didácticos específicos e cunha axuda continua do seu profesorado poida ter, ao remate do prazo da exención, un dominio adecuado da lingua galega e seguir as ensinanzas propias do nivel en que estea ou en que vaia matricularse, en igualdade de condicións ca os demais compañeiros ou compañeiras da clase.

Na educación secundaria para persoas adultas en puridade non se imparte a materia de lingua galega senón un Ámbito da Comunicación que integra contidos tanto de lingua e literatura galega coma de lingua e literatura Castelá e faino nunha especie de totum revolutum que manexa indiscriminadamente as dúas linguas e combina tanto contidos específicos de cada unha das linguas (como por exemplo as historias das linguas e das súas literaturas respectivas) coma contidos comúns a ambas as dúas, expresados unhas veces nunha das linguas e outras veces na outra. Esta situación fai que resulte discutible que se poida conceder a exención da lingua galega como materia e que ese alumnado poida ser avaliado só da materia de lingua castelá, cando ningunha das dúas aparecen de forma individualizada como materia dentro do Ámbito da Comunicación e incluso semella contradicir a mesma concepción do propio

Ámbito como integración das dúas linguas.

En calquera caso resultan evidentes as especiais dificultades que se presentan nestas circunstancias á hora de encarar a avaliación da lingua castelá para o alumnado con exención na lingua galega. Despois da reflexión e análise nos dous Departamentos implicados temos acordado os seguintes criterios:

1. A concesión da exención en lingua galega implica a obrigatoriedade de asistir ás súas clases e supón por parte do alumnado un dominio progresivo desta lingua ao longo do período de exención até acadar “un dominio adecuado (...) en igualdade de condicións cos demais compañeiros da clase” como se citou anteriormente. A exención non pode supoñer, pois, o absentismo nas clases de galego nin a alegación do absoluto descoñecemento da lingua galega ao longo de todo o período da exención (todo o contrario!).
2. Os exames do Ámbito para este alumnado prescindirán de calquera contido específico da lingua galega (historia da lingua, dialectoloxía, literatura, etc.) e incluíran todos os contidos específicos propios da lingua castelá.
3. Todos os contidos comúns ás dúas linguas serán incluídos na avaliación e nos exames deste alumnado sexa cal sexa a lingua na que aparezan tratados nas unidades didácticas. Se for preciso, e a solicitude do propio interesado, o profesorado poderá fornecer de material didáctico específico en lingua castelá para facilitar o estudo en casos de especial dificultade de comprensión.
4. Por suposto, o alumnado exento deberá presentarse ás mesmas convocatorias que o resto do alumnado, aínda que realizará un exame especificamente adaptado á situación que se describe.
5. Nos casos de exención da lingua galega a media ponderada do Ámbito pasará a realizarse do xeito seguinte: a Comunicación (LC) suporá o 50% da cualificación do Ámbito e o Idioma Moderno (Inglés/Francés) o outro 50% (fronte ao 70% e o 30% respectivos dos alumnos sen exención).

IX. Materiais e recursos didácticos

O material que se empregará para o desenvolvemento dos contidos serán as unidades didácticas editadas pola Consellería. Esta será a ferramenta básica para o alumnado, mais non será, nin moito menos, a única. Como material complementario, poden utilizarse fotocopias que se entregarán aos alumnos con actividades de reforzo, ou recursos audiovisuais relacionados cos contidos. A variedade de materiais axudaralle ao alumnado a acadar os obxectivos de aprendizaxe propostos dun xeito significativo e duradeiro.

Contarase coas Tecnoloxías da Información e da Comunicación (TIC). A existencia de pantallas dixitais e conexión á Internet en todas as aulas permite o acceso inmediato nas clases á Aula Virtual do Centro onde contamos cos correspondentes cursos do Ámbito da Comunicación e da propia materia de Comunicación para os distintos módulos tanto na modalidade presencial coma na de distancia semipresencial. Estes cursos supoñen unha ferramenta esencial nas clases das dúas modalidades. Neles o alumnado pode acceder directamente ás unidades didácticas a través do móbil, da tablet ou do ordenador. Ademais conta cuns recursos xerais utilísimos á hora de estudar a materia nas dúas linguas: enlaces a dicionarios, correctores, páxinas para realizar exercicios, cursos completos de cada unha das linguas, directorios xerais para dispoñer de múltiples enlaces relacionados, etc. Asemade, dos diversos temas tratados en cada unha das unidades ofrécense variados documentos de apoio que serán moi útiles sobre todo para o traballo na casa (actividades non presenciais) do alumnado da modalidade a distancia semipresencial. Aí o alumnado pode consultar documentación moi diversa: desde arquivos en PDF, presentacións en Power Point ou titoriais de vídeo, por exemplo. Tamén poderá consultar outro tipo de información útil como a propia programación didáctica, contidos mínimos, guías do alumnado, calendario ou horarios do curso, etc.

O feito de dispoñermos dunha aula de informática moi ben dotada servirá, en ocasións, para realizar co alumnado un traballo máis individualizado cos recursos dixitais. A biblioteca tamén resulta un espazo privilexiado para realizar traballos de investigación en grupo pois conta cunha aula-seminario anexa con pantalla dixital e acceso á internet. Tamén se introducirá ao alumnado no uso das bibliotecas virtuais.

Os recursos audiovisuais teñen, de seu, unha presenza habitual nas aulas dos nosos departamentos desde hai moito, indo moi unidos nos últimos tempos e por razóns obvias, aos recursos TIC. O emprego de vídeos, gravacións orais e dialectais, musicais, películas (especialmente adaptacións literarias), obras de teatro gravadas... será unha axuda básica, fundamentalmente para os bloques de comunicación oral e de literatura... O concepto de *material* será, pois, o máis aberto, flexible e variado posible.

X. Plan de atención ao alumnado con materias pendentes de cursos anteriores

A educación secundaria para as persoas adultas presenta unha estrutura modular en ámbitos integrados: Ámbito da Comunicación, Ámbito Social e Ámbito Científico-Tecnolóxico. Esta organización do currículo, flexible e aberta, está deseñada de xeito específico para este tipo de alumnado e procura favorecer o seu acceso ás diferentes etapas do sistema educativo, respectar o seu estilo e ritmo de aprendizaxe e facilitarlle a consecución do título de graduado en educación secundaria obrigatoria.

Daquela, a avaliación das aprendizaxes do alumnado adulto está diferenciada por ámbitos e módulos e non por cursos ao xeito tradicional. Deste xeito o alumnado poderá estar cursando módulos diferentes nos distintos ámbitos e a promoción decídese por ámbitos de forma independente. Non existe, pois, o concepto de alumno con materias pendentes que deba recuperar.

XI. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e da práctica docente (comúns para os catro módulos)

Motivación do alumnado

1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.
2. Considera situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).
3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.
4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades encontradas.
5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
6. Estimula a participación activa dos estudantes na clase.
7. Promove a reflexión dos temas tratados

Desenvolvemento do ensino:

1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais, esquemas...
2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala preguntas aclaratorias; pon exemplos...

3. Ten predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases.
4. Optimiza o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.
5. Utiliza axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.
6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.
7. Desenvolve os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas.
8. Formula actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.
9. Formula actividades en grupo e individuais.

Seguimento e avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe

1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.
2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.
3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.
4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.
5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.
6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.
7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.
8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.
9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.
10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.
11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados os estudantes e os pais.

XII. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en relación cos resultados académicos e procesos de mellora

Neste apartado preténdese promover a reflexión docente e a autoavaliación da realización e o desenvolvemento da programación didáctica. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica propónse unha secuencia de preguntas que nos permitirán avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo, propoñemos o uso dunha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada módulo cuadrimestral, para así poder recoller as melloras no seguinte. Esta ferramenta descríbese a continuación:

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			

XIII. Plan lector

Os Departamentos de Lingua e Literatura Galega e Lingua e Literatura Castelá somos plenamente conscientes da importancia capital que ten a lectura na formación do noso alumnado. Tanto é así que asumimos desde hai anos un papel protagonista na dinamización da biblioteca, e na posta en marcha do club de lectura e do *Plan Lector*.

Somos moi conscientes de que traballamos con alumnado adulto e sabemos ben que resulta difícil gañar para a causa da lectura a persoas que non teñen adquirido este hábito a determinadas idades. É máis, hai estatísticas moi fiábeis que indican que na adolescencia

son moitos os que deixan de ler. A medida que medran, os alumnos perciben a lectura como unha obriga académica máis. Desaparece a percepción da lectura como fonte de pracer e coñecementos e mesmo como estratexia útil para conseguir un traballo.

Precisamente para romper coa asociación lectura/pesada tarefa académica e para potenciar a dimensión lúdica da literatura, pareceunos moi interesante a *Hora de Ler*. Esta iniciativa concreouse finalmente en vinte minutos de lectura diaria individual nos catro cursos da ESA presencial e nas EBI (Ensinanzas Básicas Iniciais). Tendo en conta que nos diriximos a un alumnado moi diverso en canto a formación, necesidades e intereses, a nosa proposta de lectura tamén é heteroxénea. Por unha parte, clásicos das nosas letras; por outra, libros de literatura xuvenil, que poidan resultarlles atractivos aos lectores menos iniciados. A listaxe proposta para a *Hora de Ler* é a seguinte:

1. *Cartas de inverno*: AGUSTÍN FERNÁNDEZ PAZ. (Ed. Xerais)
2. *Asústate Merche, Sobrevives?*: FINA CASALDERREY (Ed. Xerais)
3. *A banda sen futuro*: MARILAR ALEIXANDRE (Ed. Xerais)
4. *Pel de lobo*: XOSÉ MIRANDA (Ed. Xerais)
5. *Cando petan na porta pola noite*: XABIER P. DOCAMPO (Ed. Xerais)
6. *Leonel*. ANTÓN CORTIZAS (Ed. Xerais)
7. *Anxos en tempos de chuvia*. MIGUEL VÁZQUEZ FREIRE (Ed. Xerais)
8. *Diario vermello de Carlota*. GEMMA LIENAS (Ed. Galaxia)
9. *Comedia bífida*: MANUEL NÚÑEZ SINGALA (Ed. Galaxia)
10. *Poderosa 1; Poderosa 2*: SERGIO KLEIN (Ed. Xerais)
11. *Os dous de sempre, Cousas*: CASTELAO (Ed. Galaxia)
12. *Memorias dun neno labrego, Cartas a Lelo*: NEIRA VILAS (Ed. Do Castro)
13. *Á lus do candil*: ANXEL FOLE (Ed. Galaxia)
14. *Escola de menciñeiros, Os outros feirantes*: ÁLVARO CUNQUEIRO (Ed. Galaxia)
15. *Os biosbardos*: BLANCO AMOR (Ed. Galaxia)
16. *Crime en Compostela*: CARLOS REIGOSA (Ed. Xerais)
17. *Agosto do 36, Os últimos fuxidos*: FERNÁNDEZ FERREIRO (Ed. Xerais)
18. *Aire negro, O que nos queda é o amor*: AGUSTÍN FERNÁNDEZ PAZ (Ed. Xerais)
19. *Ollos de auga*: DOMINGO VILLAR (Galaxia)
20. *Fortunato de Trasmundi*: DARÍO XOHÁN CABAÑA (Ed. Xerais)
21. *Durmindo sobre os espellos*: JORDI SIERRA I FABRA (Ed. Galaxia)

22. *Un nome de dicionario*: AMELIE NOTHOMB (Galaxia)
23. *A revolta dos animais*: G. ORWELL (Ed. Positivas)
24. *O curioso incidente do can a media noite*: MARK HADDON (Ed. Rinoceronte)
25. *Poetízate*: FRAN ALONSO (Ed. Xerais)
26. *Makinaria*: CARLOS NEGRO (Ed. Xerais)
27. *Os eidos*: UXÍO NOVONEYRA (Ed. Xerais)
28. ROSALÍA DE CASTRO: *Cantares gallegos, Follas novas*
29. CURROS ENRÍQUEZ: *Aires da miña terra, O divino sainete*
30. EDUARDO PONDAL: *Queixumes dos pinos*
31. MARCIAL VALLADARES: *Maxina ou a filla espúrea*
32. XOSÉ MIRANDA: *Morning Star* (ed. Xerais)
33. RIVEIRO COELLO: *As rulas de Bakunin* (ed. Galaxia)
34. ANXOS SUMAI: *Anxos de garda; Así nacen as baleas* (ed. Xerais)
35. ROSA ANEIROS: *Veu visitarme o mar* (ed. Xerais)
36. Mª REIMÓNDEZ: *O club da calceta* (ed. Xerais)
37. AGUSTÍN FERNÁNDEZ PAZ, *Non hai noite tan longa* (ed. Xerais)
38. DOMINGO VILLAR: *A praia dos afogados* (ed. Galaxia)
39. DIEGO AMEIXEIRAS: *Tres segundos de memoria* (ed. Xerais)
40. *O porco de pé*: VICENTE RISCO (Ed. Galaxia)
41. *Arredor de si; Os camiños da vida*: OTERO PEDRAYO (Ed. Galaxia)
42. *Dos arquivos do trasno*: RAFAEL DIESTE
43. *O crepúsculo e as formigas*: XL MÉNDEZ FERRÍN
44. *De catro a catro*, M. ANTONIO
45. *Spam*: FRANCISCO CASTRO. (Ed. Galaxia)
46. *Herba moura, A xeira das árbores*: TERESA MOURE (Ed Sotelo Blanco)
47. *Made in Galicia*: SECHU SENDE (Ed. Xerais)
48. *Circe ou o pracer do azul* : BEGOÑA CAAMAÑO. (Ed. Galaxia)
49. *Mal de linguas*: JESÚS TUSÓN (Ed. Sotelo Blanco)
50. *Como unha novela, Mal de escola*: PENNAC (Ed. Xerais)

XIV. Plan para as tic

O impacto das Tecnoloxías da Información e da Comunicación comparouse reiteradamente co que tivo a aparición da imprenta no seu día. Estas tecnoloxías multiplicaron a capacidade de almacenamento e a velocidade na procura de información. Xa que logo, nos tempos que corren e nunha materia que xira arredor da comunicación, a súa presenza e protagonismo están plenamente xustificadas no proceso de ensino-aprendizaxe.

Tradicionalmente, no noso centro funcionaron as *titorías telemáticas*, dirixidas ao alumnado da ESA semipresencial. Estas titorías concréntanse, en cada curso, nunha sesión semanal de atención telefónica e na atención permanente de consultas ou dúbidas que chegan a través do correo electrónico. No curso 2006-2007 púxose en marcha a páxina web do centro (<http://www.epapontevedra.com/>), que se converteu nunha ferramenta imprescindible para a comunidade educativa. Na pestana dos nosos departamentos, adoitamos fornecer de materiais ao alumnado. Ademais, o Departamento de Lingua Galega e Literatura mantén un blog (<http://linguaeliteratura.epapontevedra.com>) e unha páxina web propia do departamento ([http://web.epapontevedra.com/Faloe porque si](http://web.epapontevedra.com/Faloe%20porque%20si)), con materiais, recursos e enlaces a outras páxinas.

Por outro lado, o centro conta cunha Aula Virtual (na *Plataforma Moodle*), onde os nosos departamentos contan xa cos cursos correspondentes para os catro Módulos nas dúas modalidades impartidas (presencial e distancia semipresencial). Estes cursos permítenos complementar as unidades didácticas empregadas como material didáctico principal con diversas ferramentas e moitos documentos de apoio á vez que supoñen un magnífico soporte para interactuar a distancia co alumnado. Os alumnos poderán acceder comodamente a estes recursos en calquera momento desde os seus propios ordenadores, tablets ou mesmo desde o móbil.

Estes cursos dispoñibles na Aula Virtual para alumnado da ESA son:

- *Comunicación 1ª Presencial e 1ª Distancia Semipresencial*: cursos dirixidos ao alumnado do Ámbito da Comunicación destas modalidades nas dúas quendas.
- *Comunicación 2ª Presencial e 2ª Distancia Semipresencial*: cursos dirixidos ao alumnado do Ámbito da Comunicación destas modalidades nas dúas quendas.
- *Comunicación 3ª Presencial e Comunicación 3ª Distancia Semipresencial*: cursos dirixidos ao alumnado do Ámbito da Comunicación destas modalidades nas dúas quendas.
- *Comunicación 4ª Presencial e 4ª Distancia Semipresencial*: cursos dirixidos ao alumnado do Ámbito da Comunicación destas modalidades nas dúas quendas.

Na nosa práctica docente tamén recorreremos á aula de informática, sobre todo co alumnado da ESA presencial, para traballar distintos aspectos da programación (ortografía, coherencia textual, adecuación, manexo de correctores ortográficos, dicionarios, procesadores de texto...). A progresiva incorporación ás nosas aulas das pizarras dixitais con conexión a internet a partir do curso 2010-2011 está a reforzar definitivamente o protagonismo das TIC's. De feito isto permítenos dispoñer das unidades didácticas en formato dixital directamente nas clases, así como acceder aos recursos dos cursos correspondentes da Aula Virtual e, en xeral, a calquera contido multimedia. A existencia de redes wifi accesibles en todas as aulas permite tamén que o propio alumnado poida dispoñer de todo o material didáctico descrito nos novos soportes como tablets ou móbiles.

Por último, cabe engadir aquí que o Centro conta cun servizo propio de contacto e mensaxería que permite a intercomunicación de toda a comunidade educativa a través da aplicación TokApp School. Este servizo substitúe os sistemas de comunicación tradicionais coma o correo postal, pois o alumnado pode recibir directamente no móbil (ou no seu defecto a través dun sms ou correo electrónico) as notificacións co valor dun documento certificado.

XV. Actividades complementarias e extraescolares

A priori, o departamento non ten previstas actividades complementarias e extraescolares, non obstante, estas se prevén ir organizando en función da axenda socio-cultural de Pontevedra (visitas a posibles exposicións, representacións teatrais...). Asemade, o departamento colaborará na organización e promoverá a asistencia a ditas actividades cando a vicedirección do centro plantexe algunha a nivel xeral (presentación de libros, coloquios, conmemoracións...).

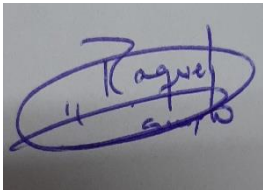
XVI. Divulgación da programación

O alumnado poderá consultar a Programación Didáctica de cada un dos departamentos nos correspondentes cursos da Aula Virtual, na que figurará tamén unha guía do alumnado con toda a información precisa. En xeral, empregaranse estes cursos da Aula Virtual para divulgar calquera información que se considere relevante en cada un dos módulos das dúas modalidades. Se o profesorado empregase outras plataformas distintas da Moodle, esta función informativa realizarase obviamente a través desas plataformas.

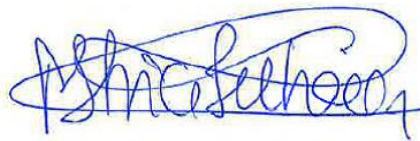
Por outro lado, os profesores que impartan na modalidade presencial e os que titoricen algún grupo da modalidade de distancia semipresencial adicarán a primeira xornada lectiva de cada módulo cuadrimestral a fornecer toda a información precisa contida na programación para o seguimento do curso correspondente. En xeral darán información deste tipo ao longo do curso sempre que o solicite algún alumno ou alumna, sobre todo, a través das titorías telemáticas na modalidade de distancia.

En Pontevedra, 3 de outubro de 2022

Membros do departamento:

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Raquel Ramilo Varela", enclosed within a blue oval scribble.

Raquel Ramilo Varela

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Patricia Antón Vázquez", written in a cursive style.

Patricia Antón Vázquez